

**BINNESTAD
GRONINGEN**

ruimte voor jou

Geleide groei

**Kader voor de doorontwikkeling
van de binnenstad van Groningen**

Een woord vooraf

De stad Groningen groeit en daar zijn we blij mee. Wonen in een stad is immers ook een zeer duurzame manier van leven. Veel mensen zijn en komen hier graag, om te wonen, werken, winkelen, onderwijs te volgen en te verblijven. Ook het centrum van onze stad doet daarin mee: in tien jaar tijd heeft de binnenstad tien procent meer inwoners gekregen. Onderzoek bevestigt dat het hier goed leven is: Groningen staat op plek twee van de ranglijst met de 'gelukkigste steden' in Europa. Alleen in Zürich zijn de mensen gelukkiger, Kopenhagen deelt de tweede plek met onze stad.

Er gaat dus veel goed maar er komen ook grote uitdagingen op ons af. De gemeente wil graag dat de binnenstad een afspiegeling vormt van alle gebruikers en dat bezoekers ongehinderd hier hun plek kunnen vinden. De beschikbare ruimte is echter beperkt en ook nieuwe vraagstukken zoals klimaatadaptatie en de overgang naar duurzame energie vragen om een inpassing. Het leidt tot een veelheid maatregelen die stuk voor stuk gevolgen hebben voor de ruimtelijke inrichting. Daarbij willen we zorgvuldig omgaan met de historie van de binnenstad – zonder deze 'op slot te zetten'. De inzet is daarom gericht op een 'geleide groei', een nieuwe fase in de ontwikkeling van de Groningse binnenstad.

We bouwen daarbij voort op de binnenstadsvisie 'Bestemming Binnenstad', die in 2016 is vastgesteld door de gemeenteraad van Groningen in 2016. Op basis daarvan is een ambitieus Uitvoeringsprogramma met circa 50 projecten opgesteld, waarmee de afgelopen tijd veel is bereikt. Niettemin merkten we – intern bij de gemeente maar ook in het overleg met initiatiefnemers en andere betrokkenen – dat er behoefte is aan een nieuw en meer richtinggevend kader. Een kader dat zorgt voor de ruimtelijke verbinding tussen de Binnenstadsvisie, het Uitvoeringsprogramma en de bijbehorende projecten en nieuwe bouwinitiatieven. Met name nieuw- en verbouwprojecten hebben grote invloed op het beeld van de stad. Veelal zijn dit initiatieven vanuit de markt (ondernemers, maatschappelijke organisaties, marktpartijen, particulieren). Een beperkt maar niet

onbelangrijk deel van de projecten gaat over ons eigen gemeentelijk vastgoed. Het is van belang dat al deze ontwikkelingen zich op een goede manier verhouden tot het bestaande en passen in de ambities die we voor de binnenstad hebben geformuleerd.

Daarom is dit 'Strategisch Kader' opgesteld voor de doorontwikkeling van de binnenstad, in aanloop naar het omgevingsplan dat nog voor de binnenstad zal worden opgesteld. Het Strategisch Kader kwam op participatieve wijze tot stand en we danken heel hartelijk alle mensen die de afgelopen maanden over de inhoud hebben meegedacht! Het woord 'Kader' zegt het al: het stelt de belangrijke principes vast, niet alles wordt in beton gegoten. Met dit kader in de hand kunnen keuzes gemaakt worden en prioriteiten gesteld. We kunnen gewenste ontwikkelingen stimuleren en nieuwe ambities toevoegen, daarbij inspeland op wensen vanuit de stedelijke samenleving. Denk bijvoorbeeld aan het toevoegen van nieuwe doelgroepen aan de stad en het leidend maken van klimaatadaptatie. Dit is vooral ook relevant nu de Omgevingswet is vastgesteld en de manier waarop we aan de ruimtelijke inrichting in Nederland werken verandert. Dit alles tegen het decor en in de context van de historische binnenstad, een altijd unieke setting met een combinatie van eeuwenoude en vooruitstrevende architectuur en stedenbouw.

We geven met elkaar vorm aan de Groningse binnenstad en de gemeente draagt daartoe deze bouwsteen aan: als basis voor haar eigen handelen maar zeker ook in de hoop dat andere initiatiefnemers hierdoor worden geïnspireerd en hierop voortborduren.

**Rik van Niejenhuis, wethouder
Ruimtelijke Ordening gemeente
Groningen**

**Nathalie de Vries, Stadsbouwmeester
Groningen 2021-2023**

Leeswijzer

Dit Strategisch Kader is als volgt opgebouwd. We schetsen eerst de ontwikkelingen die op de binnenstad afkomen en hoe we daar in de komende jaren – in de visie van de gemeente – het beste mee om kunnen gaan, programmatisch en ruimtelijk. Uitdagingen en ambities wisselen elkaar thematisch af, om zo de ‘waarom’-vraag van het Kader te kunnen beantwoorden. In hoofdstuk 3 volgen dan het ‘wat’ en het ‘hoe’: aan de hand van drie hoofdlijnen leggen we uit hoe het Kader (op meerdere schaalniveaus) de koers voor de toekomst formuleert. We sluiten af met een procesmatige blik op de toekomst en de wijze waarop het Kader (onder de nieuwe Omgevingswet) wordt geborgd en welke vervolgstappen nodig zijn om een instrumentarium te ontwikkelen.

In de Annex vindt een eerste ‘test’ van het gedachtengoed van het Kader plaats. We presenteren verschillende scenario’s als een eerste fictieve uitwerking van de hoofdlijnen en laten - hier en daar wat uitvergroot - aan de hand van enkele concrete ontwikkelgebieden zien hoe het Kader handen en voeten kan geven bij het maken van de goede keuzes.

Inhoudsopgave

1. Aanleiding

8

Beleidskaders
Doel en status Strategisch Kader
Nieuwe beleidskaders: voortschrijdend inzicht
Leeswijzer

2. Opgaven en ambities

16

We staan voor uitdagingen
Programma - uitdagingen
Programma - ambities
Klimaat en openbare ruimte - uitdagingen
Klimaat en openbare ruimte - ambities
Ruimtelijke kwaliteit - uitdagingen
Ruimtelijke kwaliteit - ambities
Geleide groei

3. Hoofdlijnen

34

Aanpak - integraal en gebiedsgericht
Hoofdlijnen
1. De definitie van de binnenstad wordt verruimd
2. De verbonden binnenstad
3. De gevarieerde binnenstad
4. De klimaatadaptieve binnenstad

5. De doorwaadbare (binnen-)stad
6. De groene binnenstad
7. De binnenstad met Groningse schaal en maat
8. De ver-/ontdichte binnenstad
9. De eigenwijze binnenstad

4 Waar gaan we nu heen?

74

Wat nemen we hiervan mee?
In 2050...

Annex

78

Ontwerpend onderzoek: een eerste test van het
Strategisch Kader
Drie perspectieven
De binnenstad als grootstedelijk podium
De binnenstad als groene oase
De kleinschalige, historische binnenstad

Aanleiding

Waar komen we vandaan?

1

Aanleiding

In dit eerste hoofdstuk schetsen we kort waarom het 'Strategisch Kader' voor de doorontwikkeling van de binnenstad is opgesteld. Dat heeft alles te maken met tijdig kunnen inspelen op ontwikkelingen die zich hier voordoen, zowel op de korte als de lange termijn. De variatie daarin is groot: van de toename van de bevolking via de trends in de economie tot en met de veranderingen in het klimaat. Ze hebben allemaal hun invloed op de leefbaarheid in dit kleine, van oorsprong middeleeuwse en dichtbebouwde stukje stad, binnen de Diepenring.

We gaan hieronder in op doel en status van het Strategisch Kader, geven de beleidskaders weer die hierin zijn verwerkt en zetten de opbouw uiteen. In een apart kader komt de ontwikkeling van de binnenstad tussen 1945 en nu kort aan bod.

Doel en status van het Strategisch Kader

Begin 2016 stelde de gemeenteraad van Groningen de binnenstadsvisie 'Bestemming Binnenstad' vast. Deze visie is vertaald in het uitvoeringsprogramma 'Binnenstad 050 – ruimte voor jou' met daarin circa 50 projecten, met als doel het creëren van een aantrekkelijke, economisch goed functionerende, toegankelijke, veilige en bereikbare binnenstad, voor iedereen. Inmiddels is van deze projecten een aanzienlijk deel afgerond of in uitvoering. Tegelijkertijd is er ook een deel dat nog uitgevoerd moet worden, waarbij de planning de dynamiek van nieuwe ontwikkelingen – inherent aan de binnenstad - zoveel mogelijk volgt.

Inmiddels zijn we weer een aantal jaar verder en stond de wereld niet stil - integendeel. Het was voor de gemeente reden om de binnenstadsvisie in 2021 te actualiseren, met zowel een evaluatie van de bereikte resultaten als het in kaart brengen van nieuwe thema's. Bij deze actualisatie kwam ook een gemis naar voren en wel in de aansturing van de diverse concrete projecten en de afstemming op bouwinitiatieven. Anders gezegd, er ontbrak een stap tussen het visieniveau en het projectniveau: tussen de Binnenstadsvisie en de uitvoeringsprojecten daarvan en ruimtelijk tussen het bestemmingsplan en concrete bouwprojecten.

Het Strategisch Kader dat nu voorligt, vult die lacune in. In opdracht van gemeente Groningen heeft ontwerp bureau MVRDV het Strategisch Kader opgesteld, in nauwe samenwerking met verschillende belanghebbenden.

We maken een inrichting die helpt om de stad beter te laten functioneren. Daar is dit Strategisch Kader voor de doorontwikkeling van de binnenstad voor bedoeld. Dat gaat van bereikbaarheid tot leefbaarheid tot economische vitaliteit. Het Kader helpt om de goede keuzes te maken, op drie terreinen:

- Het gebruik van de buitenruimte (welk gebruik prevaleert, met het oog op de wensen van verschillende doelgroepen) en de waarde van openbare ruimte (hoe maken we een inclusieve buitenruimte met verblijfskwaliteit en met toekomstwaarde, waaronder de klimaatadaptiviteit).
- De programmatische aansturing, welke functie is waar op zijn beste plek, opdat de binnenstad goed kan functioneren en economisch kan floreren.
- Het ontwerp van de gebouwen: hoe bouwen we in de stad en zorgen we ervoor dat historie en vernieuwing goed samengaan.

De samenhang van deze drie lijnen bepaalt de opgaven en mogelijkheden van straten, plein en (deel)gebieden.

De inhoud van de binnenstadsvisie uit 2016 en de actualisatie uit 2021 staan daarmee onverkort overeind. Het is vooral de bedoeling van de gemeente Groningen om het eigen handelen krachtiger te onderbouwen én om initiatieven en plannen van andere partijen mee te kunnen aansturen en mee te kunnen beoordelen. Zodat het gesprek hierover goed gevoerd kan worden en initiatiefnemers ook al bij de start van hun planontwikkelingstraject weten waar ze aan toe zijn – waar het de visie en de inzet van de gemeente betreft.

Het Strategisch Kader is een integraal ruimtelijk en programmatisch kader op grond waarvan betere afwegingen en keuzes gemaakt kunnen worden. Ad hoc invullingen of korte termijn beslissingen kunnen met hulp van het Kader bezien worden in het licht van de lange termijn-doorontwikkeling van de binnenstad, rekening houdend met een verdere groei van de gemeente. Het Kader geeft richting boven de waan van de dag uit en helpt lange termijnontwikkelingen op gang te brengen en te sturen. Het biedt ook voor bewoners en ondernemers inzicht in de beslissingen die genomen moeten worden, of het nu gaat over de inrichting van 'hun' straat, over

de huisvesting van een nieuwe functie, over nieuwbouw of transformatie van bestaande gebouwen, of over een veelbesproken ingreep als 'optoppingen' (waarbij extra verdiepingen aan bestaande gebouwen worden toegevoegd). Tot slot geeft het Kader handen en voeten aan de nieuwe gemeentelijke ambities en doelstellingen voor de binnenstad, zoals bijvoorbeeld klimaatadaptatie en een veranderende mobiliteit, in samenhang met de wens naar meer verblijfskwaliteit.

Het College van BenW van Groningen heeft dit Strategisch Kader vastgesteld. In de nabije toekomst gaat het Strategisch Kader (vermoedelijk als Programma) onderdeel uitmaken van de geactualiseerde en aangescherpte Omgevingsvisie. Het wordt vervolgens vertaald naar het Omgevingsplan (sinds 1 januari 2024 de opvolger van het bestemmingsplan). Daarmee worden de uitgangspunten van het Strategisch Kader ook bindend juridisch-planologisch vastgesteld.

Nieuwe beleidskaders: voortschrijdend inzicht

Zoals de wereld zich tussen 2016 en nu heeft ontwikkeld, heeft ook het denken over Groningen niet stilgestaan. De afgelopen tijd heeft de gemeente Groningen in het ruimtelijk domein (en daarbuiten) verschillende nieuwe beleidskaders ontwikkeld. We noemen de belangrijkste (in het licht van dit Strategisch Kader):

- Omgevingsvisie (2022). Met de omgevingsvisie 'Levende Ruimte' geeft de gemeenteraad richting aan de toekomstige ontwikkeling van de gemeente Groningen. Groningen kiest ervoor de groei op te vangen in de bestaande stad en de groene ruimte tussen de stad en de omliggende dorpen open te houden. Met de visie wordt ontwikkeling mogelijk gemaakt, maar ook het verleden gekoesterd. Groningen blijft een compacte stad in een rijk cultuurlandschap. De omgevingsvisie 'Levende Ruimte' is een actualisatie van de structuurvisie 'The Next City' uit 2018.
- Klimaatbestendig Groningen 2020-2024. De gemeente Groningen wil in 2050 klimaatbestendig zijn. Om dat te bereiken, heeft de gemeente een adaptatiestrategie opgesteld, die later is uitgebreid met een uitvoeringsagenda.
- Groenplan Vitamine G (2020). Het groenplan geeft invulling aan de ambitie uit het coalitieakkoord om de gemeente te vergroenen en klimaatbestendig te maken. Het is de ambitie om jaarlijks 30.000 m² groen toe te voegen en 1.000 bomen aan te planten op diverse gronden en terreinen in onze gemeente. Zo stimuleren we ook particulieren om bomen te planten. Het bestaande groen willen we aantrekkelijker, klimaatadaptiever, meer divers en beter bereikbaar maken.
- Woonvisie (2020). Hiermee zet de gemeente in op de woonomgeving van morgen. Samen maken we wonen in Groningen nog beter, zodat iedereen in onze gemeente een goede plek heeft om te wonen. Dat gebeurt aan de hand van vijf speerpunten.
- Visie Ruimte voor retail (2021). Winkelgebieden veranderen in verblijfsgebieden, daarom hebben we voor het eerst het beleid voor horeca en detailhandel samengevoegd in één visie: Ruimte voor Retail.
- 'Nieuwe Stadsruimtes' (2017) helpt als inrichtingsleidraad ervoor te zorgen dat er voldoende eenheid in de binnenstad blijft.
- Ontwerpleidraad Leefkwaliteit Openbare Ruimte 'Nieuwe Ruimte' (2021). Een radicaal nieuwe manier van denken over de inrichting van de openbare ruimte. Met meer ruimte voor groen, sporten, spelen en ontmoeten en minder ruimte voor geparkeerde fietsen en auto's.
- Beleidskader Natuurinclusief Bouwen (2022). In dit beleidskader is beschreven hoe we ruimtelijke ontwikkelingen benutten om de biodiversiteit te versterken. Dat gebeurt met maatregelen die ook planologisch worden geborgd.
- Mobiliteitsvisie Groningen Goed op Weg. Deze visie is onder meer vertaald in het Uitvoeringsprogramma Doorwaadbare Stad (2022). In de Mobiliteitsvisie hebben we ervoor gekozen om op veel plekken in onze gemeente afscheid te nemen van het uitgangspunt dat de auto centraal staat in de manier waarop we de openbare ruimte inrichten. We kiezen voor een 'doorwaadbare' stad waar fietsen of lopen de makkelijkste en snelste manieren zijn om ons te verplaatsen.
- Erfgoednota 2017. In december 2017 heeft de gemeenteraad opnieuw de Erfgoednota vastgesteld. Deze nota gaat over het erfgoedbeleid van de gemeente tot 2027.
- Kadernota Cultuur 2021-2028. De kadernota geeft een overzicht van de gemeentelijke ambities op cultuurgebied om hier samen met partners aan te werken. In vier strategieën stimuleert de gemeente deelname aan cultuur, cultuuronderwijs, talentontwikkeling en het versterken van de culturele sector. Deze nota heeft een nadere uitwerking gekregen in 2021 met de Cultuurnota 2021-2024: Kunst en cultuur voor iedereen.

De Binnenstadsvisie (2016) en de actualisatie daarvan (2021) vormen het vertrekpunt bij het opstellen van het Strategisch Kader. Het coalitieakkoord 2022-2026 (het begint in Groningen: voor wat echt van waarde is) vormt eveneens een belangrijke basis.

Veel mensen hebben mondeling in werksessies en inloopbijeenkomsten en via social media en ruimtevoorjou.groningen.nl waardevol bijgedragen aan de inhoud van dit Strategisch Kader. Op een aantal momenten in het najaar van 2023 is de concept-inhoud van het Kader gepresenteerd, onder meer tijdens het bekende festival 'Lets' Gro' en tijdens een inloopbijeenkomst in het gemeentekantoor aan het Zuiderdiep. Dat leverde veel verrijking van ideeën en zienswijzen op, waarbij in algemene zin de koers van 'Geleide Groei' op instemming kon rekenen. De resultaten van de participatiebijeenkomsten zijn te vinden in het participatieverslag.

Een blik terug en vooruit: de binnenstad in ontwikkeling

Voordat we in dit toekomstgerichte Strategisch Kader vooruitkijken naar de binnenstad van Groningen in 2050, is het ook goed om even terug in de tijd te gaan. De binnenstad is continu in ontwikkeling en hetzelfde geldt ook voor de planvorming. In de afgelopen decennia zijn de volgende periodes te onderscheiden:

1 De jaren vijftig en zestig

De tijd van wederopbouw en woningnood, maar ook de massale opkomst van de auto. De gemeente werkt met een stedenbouwkundig basisplan van architect Granpré Molière uit 1946. De nieuwbouw van het stadhuis vindt plaats, inmiddels is dat alweer afgebroken. Er komt meer ruimte voor de Grote Markt, de oostwand wordt verlegd (en is inmiddels weer teruggelegd). Op basis van het Structuurplan 1961 wordt het toegestaan met de auto dwars door de binnenstad te rijden en zelfs te parkeren op de Vismarkt. De Grote Markt dient als verkeersknooppunt c.q. draaischijf voor de hele stad. Er worden plannen gemaakt voor een grootschalige verkeersdoorbraak door de Hortusbuurt, deze worden gelukkig verijdeld.

2 De jaren zeventig

Onder leiding van wethouder Max van den Berg wordt bij de gemeente de vraag gesteld: wat zijn we hier aan het doen? De beweging uit de voorgaande periode wordt gekeerd, de binnenstad wordt herbergzamer gemaakt. Dit gebeurt op basis van de Doelstellingennota 1972. Groningen loopt voorop in deze tijd, landelijk gezien – zeker met het Verkeerscirculatieplan uit 1977. De binnenstad wordt opgedeeld in vier sectoren, met parkeren aan de rand van de binnenstad.

3 De jaren tachtig

Onder invloed van landelijk beleid komt de compacte stad opnieuw centraal te staan met aandacht voor de zuidzijde van de binnenstad. Groningen werkt aan de Verbindingskanaalzone en de komst van het museum. De binnenstad heeft een belangrijke rol als economische motor, in deze tijd was een impuls nodig omdat de binnenstad sterk aan aantrekkelijkheid verloor. Het Masterplan Ruimte voor Ruimte ziet het licht, de bekende gele steentjes worden gelegd bij de herinrichting van de

openbare ruimte (de 'stoffer' van de stad).

4 De jaren negentig

Het Groninger Museum is gebouwd. De openbare ruimte wordt breder benut en ingezet voor een bruisend stedelijk leven. De Westerhaven ondergaat een transformatie, de binnenstad wordt vergroot met aangrenzende gebieden. Het Binnenstadsplan 'Binnenstad beter' wordt in 1993 gelanceerd. In 1996 volgt de manifestatie 'A star is born'. De stad en de openbare ruimte worden 'gevierd' met alle betrokkenen, om zo gebieden een impuls te geven.

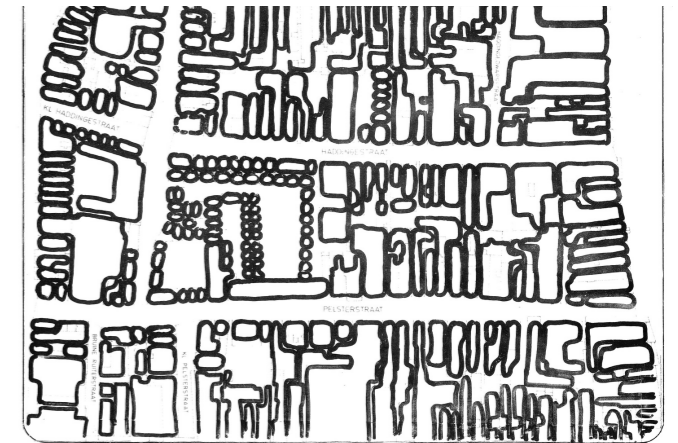
5 De jaren nul en tien

Leefbaarheid komt meer op de voorgrond te staan. De waardering voor de historie groeit maar er vinden ook eigentijdse toevoegingen plaats zoals Forum en de nieuwe Oostwand van de Grote Markt. Groningen herwint haar bravoure op het gebied van architectuur en stedenbouw.

Opvallend is dat ondanks alle veranderingen in functies en inzichten de binnenstad in de afgelopen tachtig jaar in de basis hetzelfde is gebleven. Zo is het stratenplan over het algemeen nauwelijks gewijzigd. Uiteraard zijn er wel nieuwe gebouwen toegevoegd en hebben veel gebouwen grote of kleine veranderingen ondergaan. Op enkele plekken, zoals rondom de Grote Markt, is de stedenbouwkundige structuur daadwerkelijk veranderd. Het geeft aan dat er verschillende 'snelheden' bestaan in de stadsontwikkeling: tegenover de snelle maatschappelijke ontwikkelingen staat de continue basis van de historische stad die hier in haar eigen tempo op reageert en de uiteenlopende ruimteclaims een plek geeft – of niet.

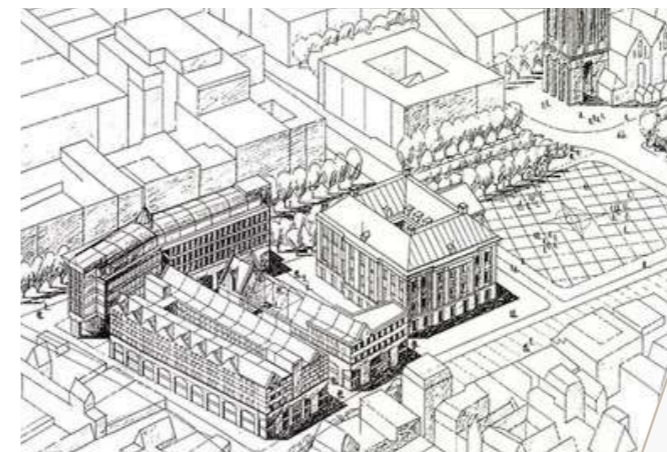
Niet uitgevoerd plan voor wegen door de Hortusbuurt (jaren '60)

Aandacht voor menselijke maat en 'herbergzaamheid' (jaren '70)

De Verbindingskanaalzone (jaren '80)

Het Natalini-complex (jaren '90)

Opgaven en ambities

Waar richten we ons op?

2

We staan voor uitdagingen

Groningen zal de komende jaren verder groeien. Het grootste deel van die groei wordt in bestaand stedelijk gebied opgevangen en daarmee ook in de binnenstad. Tegelijkertijd komen ook tal van andere ruimtevragers om de hoek kijken, bijvoorbeeld meer groen en water om de binnenstad levendig en koel te houden. Hoe geven we dit alles een plek? Met daarbij oog voor de cultuurhistorie.

In dit hoofdstuk geven we op deze drie thema's aan waar we met elkaar – gemeente en andere betrokken partijen – antwoord op moeten geven. We geven eerst de uitdagingen weer en formuleren daarop de ambities.

Programma

De stad blijft doorgroeien; dit vraagt om meer ruimte voor allerlei functies die hier een plek zoeken, ook in de binnenstad. Hoe behouden we een aantrekkelijke mix waarin de verschillende functies in balans zijn?

Klimaat en openbare ruimte

Hoe houden we de binnenstad leefbaar en aantrekkelijk met het oog op klimaatverandering? Hoe voorkomen we dat eenzijdig gebruik van de openbare ruimte gaat overheersen en hoe behouden we een daadwerkelijk 'inclusief' gebruik?

Ruimtelijke kwaliteit

Hoe koesteren we de kwaliteit, schaal en het karakter van de binnenstad zonder deze 'op slot te zetten'? Hoe gaan we om met functies die een grotere schaal met zich meebrengen? Waar is ruimte voor verdichting, waar zouden we willen 'verdunnen'?

Programma – uitdagingen

Hoe behouden we de binnenstad in balans? De binnenstad is per definitie een gemengd gebied. Mensen komen hier graag omdat er voor iedereen iets te vinden is. De kunst is om deze menging de komende jaren overeind te houden en verscheidenheid te bewaren.

Groei en mix van functies

De binnenstad is bruisend en veelzijdig, maar hoe kunnen we ruimte blijven bieden aan de functies die we met elkaar belangrijk vinden en hoe houden we die in balans? Een aantrekkelijke binnenstad met interessant aanbod (cultuur, winkels, horeca, wonen, werken, evenementen) is noodzakelijk om talent te trekken en te behouden. De focus op vrijetijdseconomie en kenniseconomie zijn daarbij belangrijk voor de binnenstad als de economische motor van Groningen. Dit zijn functies met een regionale betekenis, van een grotere schaal en aantrekkelijk voor veel bezoekers. Wat is er verder nodig om de binnenstad aantrekkelijk te houden voor bewoners en uiteenlopende doelgroepen (ouderen, gezinnen)? Wat is de rol van de markt en hoe kan de gemeente sturen? Hoe waarborgen we verscheidenheid in schaal en functie?

Belangrijk is dat niet alleen mensen en organisaties met een grote portemonnee en dito invloed hier terecht kunnen, maar ook zij die minder kunnen of willen betalen en minder gemakkelijk zelf aan woon- of werkruimte kunnen komen.

Hoe stemmen we het aanbod in de binnenstad af op de invloedsferen vanuit buiten de binnenstad en buiten de gemeente? Kan dit bijvoorbeeld ook een kans zijn voor de nieuwe ontwikkelgebieden zoals Stadshavens en de Suiker – en vice versa?

Straten en lokale ondernemers

De straten in de binnenstad hebben van oudsher vaak hun eigen karakter. In de huidige tijd van schaalvergroting en marktwerking staat lokaal ondernemerschap onder druk en dreigt een vervlakking in aanbod. Dit vraagt om actieve sturing om karakteristieke deelgebieden en het beeld van unieke straten te versterken. Ook hier is het een kwestie van de goede balans: richten we ons op meer verblijven, stimuleren we vooral lokaal ondernemerschap of zoeken we het in de groei in werken of wonen? We willen de stad divers houden en monoculturen voorkomen, ook in het aanbod van straten moet ruimte blijven voor verscheidenheid.

Woningvoorraad meer in balans

In de binnenstad wonen nu vooral kleine, jonge huishoudens. Niet vreemd, want Groningen is bij uitstek een studentenstad. En zij dragen ook bij aan de identiteit en levendigheid van de stad. Maar we willen ook andere doelgroepen meer ruimte en kansen geven, zoals gezinnen en ouderen. Ook is een aantrekkelijke en betaalbare woonruimte van belang. Zodat de ongedeelde stad ook in het centrum van Groningen gestalte krijgt. Dit vraagt andere typen woningen en woonplattegronden, maar ook een aantrekkelijke woon-omgeving en beloopbare voorzieningen.

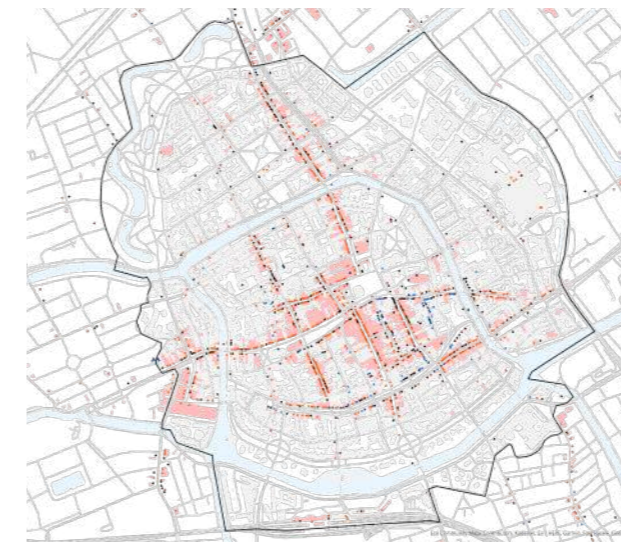
Groei en programmamix

De kaart toont het programma in de plint - de begane grond - van gebouwen. Het laat zien hoe gevarieerd de binnenstad is. Dit is een belangrijke kwaliteit maar ook een aandachtspunt: hoe houden we de verschillende functies met elkaar in balans?

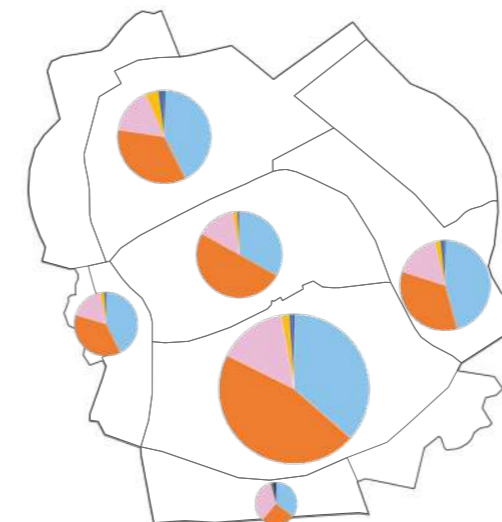
Straten en lokale ondernemers

De kaart toont de vestiging van winkels en horeca in de binnenstad. Met name de aanloopstraten hebben een grote hoeveelheid lokale ondernemers die bepalend zijn voor de levendigheid en kwaliteit van de stad.

Woningmix uit balans

De kaart toont de verdeling van typen huishoudens in de binnenstad. De dominantie van eenpersoonshuishoudens en studentenhuizen is duidelijk zichtbaar.

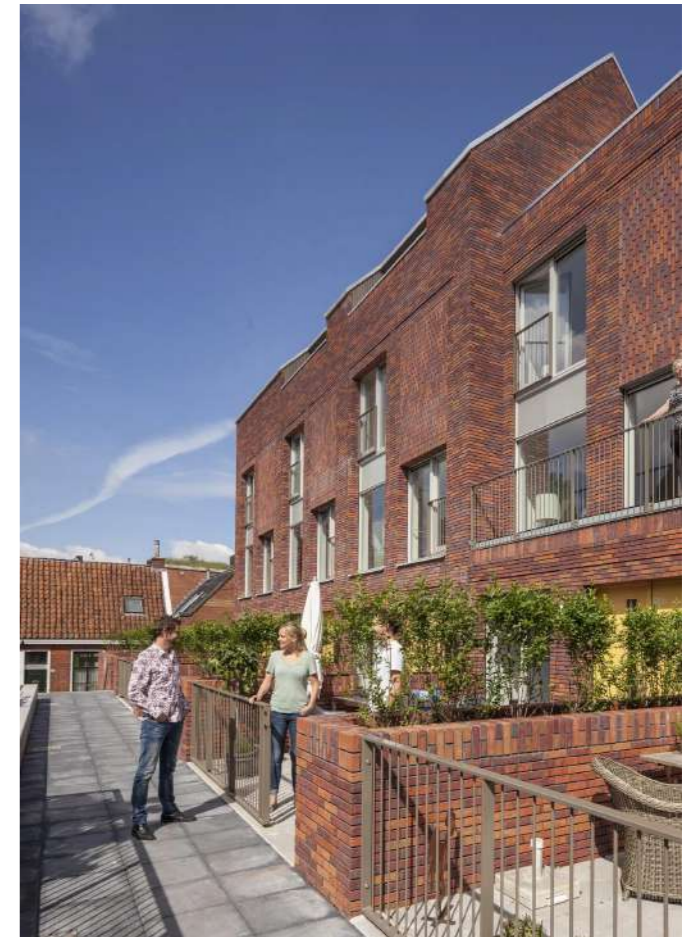

Programma – ambities

- Om de toenemende drukte te spreiden, kijken we nadrukker naar de gebieden aan de buitenzijde van de Diepenring: deze gaan meer meedoen. De invloedssfeer van de binnenstad en daarmee de grenzen ervan worden groter
- De doorontwikkeling van de binnenstad is verbonden met de grote ontwikkelgebieden als Stadshavens en Suikerzijde in de stad, zowel qua functies als in termen van verbindingen
- De aanloopstraten spelen hierin een cruciale rol. Deze gaan we verder versterken door accenten te leggen met een goede stedelijke programmamix en ruimte voor lokale ondernemers. We trekken deze door naar de bestaande wijken en nieuwe ontwikkelgebieden, inclusief gemengd programma
- De woningmix wordt meer in balans gebracht door toevoeging van nieuwe woningtypen bij herontwikkelingslocaties
- De kwaliteit van de binnenstad als woonmilieu wordt behouden en versterkt
- We onderzoeken waar een gebiedsgerichte aanpak voor deelgebieden zinvol en nodig is om verscheidenheid in beeld en aanbod te behouden.
- De binnenstedelijke onderwijslocaties (Noorderpoort aan de Westersingel, de RUG tussen de Laan en de Oude Boteringestraat en de Healthy Ageing Campus) worden 'onderwijskwartieren': doorwaadbaar en aantrekkelijk voor alle binnenstadbewoners en -bezoekers door meer functies toe te voegen
- (Maatschappelijke) voorzieningen en cultuur willen we behouden in de binnenstad voor een aantrekkelijke mix van bezoekers en bewoners
- We willen ook ruimte blijven bieden aan allerlei werkfuncties in de binnenstad
- De binnenstad blijft een belangrijke rol houden in relatie tot het toerisme, festivals en andere evenementen
- De vrijetijdseconomie en kenniseconomie willen we verder faciliteren, om zo de belangrijke economische positie van de binnenstad als economische motor van Groningen te versterken

Levendig en gemengd programma voor stad en regio

Klimaat en openbare ruimte – uitdagingen

Het klimaat verandert en dat raakt de dichtbebouwde binnenstad als geen ander gebied in Groningen. In de buitenwijken is het eenvoudiger om verkoeling te zoeken maar hoe doen we dat hier? Ook is de vraag hoe we de balans vinden tussen leefbaarheid en een toenemend gebruik van de openbare ruimte – omdat het drukker wordt in de binnenstad en de beschikbare ruimte beperkt is.

Inspelen op klimaatverandering

De binnenstad van Groningen is flink versteend, met veel verharding en (bijna) volledig bebouwde binnenterreinen. Hoe en waar pakken we hittestress aan? Het is een uitdaging die speelt in de nieuwe ontwikkelingsgebieden maar vooral in het bestaand stedelijk weefsel. Wat kan er eigenlijk in de binnenstad? De noodzaak voor extra groen is hoog, maar boven en onder de grond liggen er flinke uitdagingen. Klimaatverandering geeft ook meer kans op wateroverlast bij piekbuien. Kunnen we dit deels in projecten oplossen of is een structurele aanpak nodig?

Leefkwaliteit en de openbare ruimte

We blijven ons inzetten op goede verblijfsplekken voor iedereen: gezellig, gezond, aantrekkelijk, toegankelijk, maar ook: veilig en zonder overlast. De binnenstad maakt een ontwikkeling door van place to buy naar place to be. Beleven en langer (buiten) verblijven worden steeds belangrijker. Verschillende doelgroepen stellen hieraan uiteenlopende eisen.

Met de hernieuwde aandacht voor het creëren van meer verblijfsruimte ontstaat steeds vaker ook de discussie over gebruik in de nachtelijke uren, over het mogelijk ontstaan van overlast. Het streven is om de openbare ruimte aantrekkelijk en uitnodigend te maken, daarin past niet een vijandige architectuur. Uitnodigend meubilair, fijne zitplekken, aangename en voldoende verlichting en meer groen dragen bij aan een prettig leefklimaat, waar het voor alle doelgroepen, bewoners, bezoekers, werkenden, oud en jong en van welke achtergrond dan ook goed toeven is.

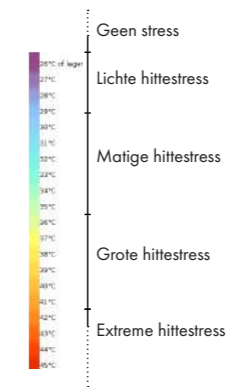
Anders omgaan met mobiliteit

Groningen is fietsstad bij uitstek. Maar er zijn ook bij-effecten: de veiligheid op de fietspaden bijvoorbeeld, met de opkomst van snelle e-bikes en scooters. Maar ook het fietsparkeren op straat dat zorgt voor volle stoepen, in combinatie met terrassen, straatmeubilair en logistiek. De fiets beperkt zo ongewild de toegankelijkheid. Hoe creëren we een veilige ruimte voor voetgangers en houden we de binnenstad bereikbaar? Hoe kunnen verschillende gebruikers samen de ruimte delen en kunnen we de toegankelijkheid verbeteren? En kunnen we de dwingende autologica in de binnenstad nog meer loslaten?

Klimaatverandering

De kaart toont de impact van klimaatverandering in 2050 (hoog scenario). Grote delen van de binnenstad krijgen bij ongewijzigde inrichting van de openbare ruimte op zomerdagen te maken met grote tot zelfs extreme hittestress.

Leefkwaliteit openbare ruimte

De kaart toont de inrichting van de openbare ruimte van de binnenstad. Het is met name opvallend hoe weinig groen er is.

Mobiliteit

De kaart toont de verschillende modaliteiten die samenkomen in de straten van de binnenstad. Bij verschillende straten, waaronder de Diepenring, maken veel verschillende gebruikers gebruik van dezelfde, smalle ruimte. Dit zorgt voor conflicten en onveilige situaties.

Klimaat en openbare ruimte – ambities

- We voegen waar mogelijk en gedoseerd groen toe om de gevolgen van klimaatverandering (hittestress, wateroverlast) op te vangen, de temperatuur te laten dalen en de binnenstad zo leefbaar te houden
- We zetten in op groene en koele routes voor voetgangers en fietsers, binnen de binnenstad en in de verbinding met omliggende gebieden
- Daarbij horen verblijfsplekken met verkoeling die voor iedereen in de binnenstad op loopafstand bereikbaar zijn
- Ook vergroening vereist ruimte; ruimte die al erg schaars is in de binnenstad, boven en onder de grond (met onder meer kabels en leidingen)
- Bovengronds gaan we anders om met mobiliteit: we heffen parkeerplaatsen op wanneer er ruimte moet worden herwonnen ten gunste van klimaat en openbare ruimte
- De groei van Groningen vraagt ook steeds meer ruimte voor het parkeren van fietsen. Dat lossen we zoveel mogelijk inpandig op met openbare fietsstallingen en eisen voor pandeigenaren en bewoners/gebruikers
- Om het klimaat in de binnenstad leefbaar te houden, is het vergroenen van alleen de openbare ruimte niet voldoende. De bouwblokken gaan hier ook aan bijdragen: er moet een maximum aan het percentage bebouwing op binnenterreinen komen ten gunste van vergroening en meer groene daken
- Bij nieuwe planontwikkeling proberen we zit- speel- en verblijfsplekken toe te voegen. We werken ook aan een voetgangersnetwerk met voldoende schaduwplekken en zitplekken. Telkens staat het mengen van verschillende doelgroepen voorop en is de architectuur uitnodigend en zo veel mogelijk inclusief
- Ook uit de energietransitie vloeit een belangrijke opgave voort die invloed heeft op de openbare ruimte: de versterking van het elektriciteitsnet. Dit legt een nog grotere druk op de ondergrond. Energieplanning en stadsontwikkeling moeten meer in samenhang worden opgepakt, van de plaatsing van vele nieuwe trafohuisjes tot en met de grote energie-infrastructuur in de binnenstad en het organiseren van leidingennetwerken in de ondergrond

Meer ruimte voor verblijven, groen en klimaatadaptatie

Ruimtelijke kwaliteit – uitdagingen

Groningen heeft een sterke traditie op het gebied van ruimtelijke kwaliteit. Hoe bewaken we een goede balans tussen de bestaande kwaliteit, de cultuurhistorie die daarmee verbonden is en nieuwe ontwikkelingen?

Transformaties en herontwikkeling

Een stad is altijd in beweging en transformaties zijn aan de orde van de dag. De meeste klein maar soms ook grote(re) (denk aan de bouw van Forum). We hebben regie nodig om alle initiatieven te begeleiden, juist omdat bouwprojecten direct invloed hebben op de aangrenzende openbare ruimte en het leefklimaat beïnvloeden. Welke kaders zijn nodig om ongewenste ontwikkelingen (zoals lukrake optoppingen) te voorkomen? Hoe krijgen en houden we grip op ontwikkelingen vanuit de markt?

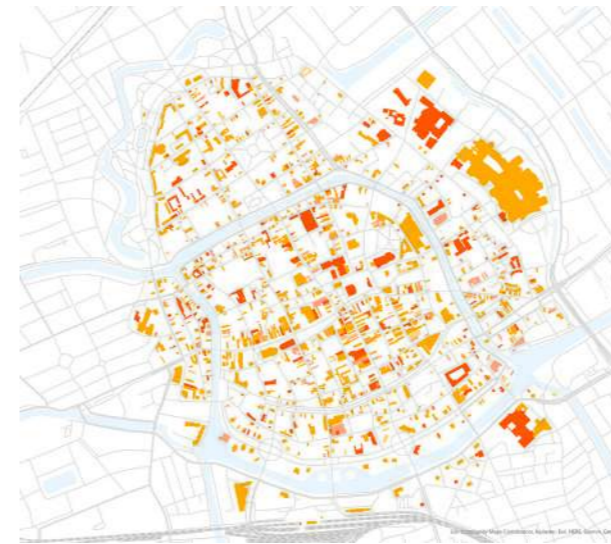
Omgaan met verschillen in maat en schaal

De meeste ingrepen in de binnenstad zijn kleinschalig maar er komen soms ook grote ingrepen voor. Hoe behouden we kleinschaligheid en menging met grootschalige functies als kern van het karakter van de historische binnenstad?

Hoe gaan we om met schaalverschillen? Wat is er mogelijk in onze historische binnenstad? Is het erg als we hoger bouwen als we daarmee meer ruimte creëren op andere plekken?

Grote ontwikkelingen goed laten landen

Grotere ontwikkellocaties zijn kansrijk als kwaliteitsimpuls voor de binnenstad, maar hoe bieden we hiervoor de ruimte? Kunnen ontwikkellocaties als vliegwiel voor de omgeving fungeren? Wat is daarvoor nodig? En wat levert dit dan op? En hoe doen we dit dan?

Transformaties en herontwikkeling

De kaart toont de aanvragen voor omgevingsvergunningen in de afgelopen jaren. Dit geeft een beeld van hoeveel dynamiek er in de binnenstad is en de urgentie om dit in goede banen te leiden.

Aanvragen voor omgevingsvergunning (bouw, verbouw, sloep)

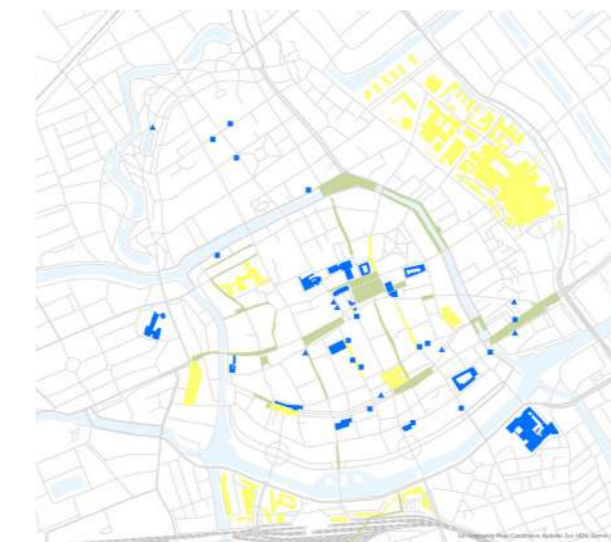
Omgaan met verschillen in maat en schaal

De kaart toont de 'korrelgrootte' van gebouwen in de binnenstad: de breedte van het perceel in de straatwand en de schaal van het pand. Deze korrelgrootte is beeldbepalend voor een straat of buurt. Met name de gebouwen met een grotere 'korrel' vereisen een zorgvuldige inpassing in de kleinschalige historische straten en bouwblokken.

S (0-5m)
M (5-10m)
L (10-20m)
XL (>20m)

Grote ontwikkelingen

De kaart toont de grotere ontwikkelingen in de binnenstad, zowel voor gebouwen als voor buitenruimte. We hebben deze in kaart gebracht om inzicht te krijgen in de samenhang hiervan.

Gebouw
Buitenruimte
Combinatie

Ruimtelijke kwaliteit – ambities

- De kernkwaliteiten van de historische binnenstad willen we versterken
- De 'korrelgrootte' (de maat en schaal van de gebouwen) is hierbij cruciaal
- De binnenstad gaat zeker niet op slot: ook eigenzinnige nieuwe architectuur hoort bij Groningen
- De historische binnenstad is nu al zeer dichtbebouwd. Verdere verdichting vraagt om heldere kaders, met oog voor menselijke maat en een goede aansluiting op de structuur van de historische binnenstad
- De binnenstad vraagt 'plaatselijk ook om 'verdunning': in de binnenterreinen willen we meer lucht en ruimte om de leefbaarheid te vergroten en te kunnen vergroenen
- De grotere ontwikkelgebieden langs de rand van de binnenstad (UMCG, Oosterpoort, Spookwartier) lenen zich goed voor het toevoegen van (hoog)stedelijk programma en verdichting, dat aanvullend is op het bestaande maar zeker niet 'meer van hetzelfde' is

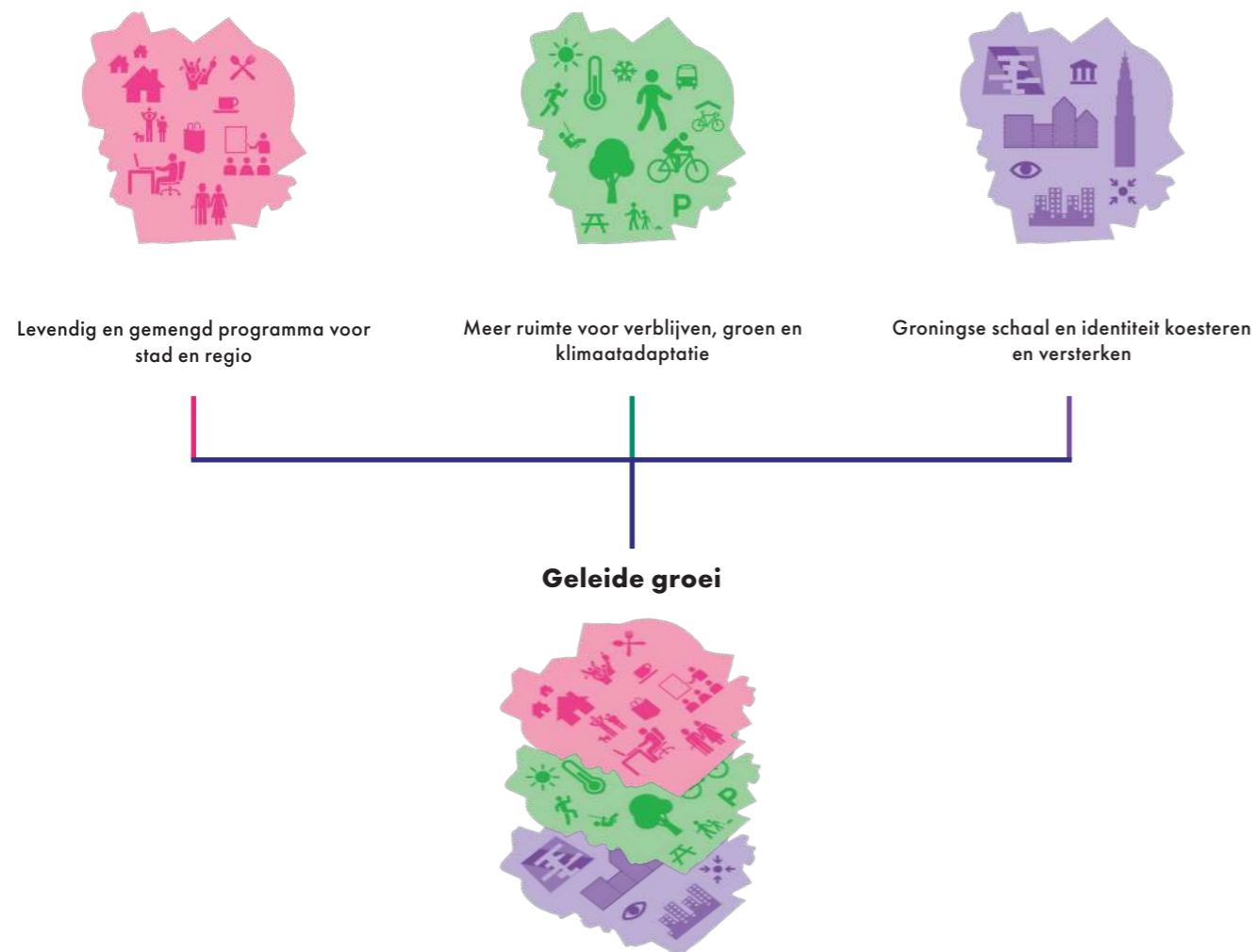

**Groningse schaal en identiteit
koesteren en versterken**

Geleide groei

De groei en doorontwikkeling van de binnenstad leidt niet als vanzelf tot een harmonieus geheel met respect voor bestaande waarden. De voorgaande analyse van uitdagingen aan de ene kant en de gemeentelijke ambities aan de andere kant mondt uit in het centrale concept van dit richtinggevend Strategisch Kader: 'Geleide groei'. Dat betekent dat ook de binnenstad haar bijdrage zal leveren aan de verdere ontwikkeling van de stad, maar wel nadrukkelijk binnen kwalitatieve randvoorwaarden en een stevige publieke regie. Hierna werken we dit nader uit, aan de hand van drie hoofdlijnen die hieronder zijn verbeeld.

Hoofdlijnen

Wat gaan we doen, waar en hoe?

3

Aanpak: integraal en gebiedsgericht

Het is tijd om concreter te worden en te laten zien hoe de ambities voor de binnenstad concreet willen laten 'landen' in het gebied. We hebben daartoe een strategische aanpak gemaakt op basis van de drie inhoudelijke hoofdlijnen die het voorgaande hoofdstuk afsloten. Deze zijn bekeken op drie ruimtelijke schaalniveaus: de binnenstad en de diverse deelgebieden, de straten en ruimtelijke structuren en de ontwikkelgebieden. Zo komen we tot een aanpak die steeds verder inzoomt maar waarbij de verschillende schalen wel verbonden blijven.

Levendig en gemengd programma voor stad en regio

Meer ruimte voor verblijven, groen en klimaatadaptatie

Groningse schaal en identiteit koesteren en versterken

Binnenstad en deelgebieden

Straten en structuren

Ontwikkelgebieden en -plekken

Speerpunten

Het 'kruisen' van 'de hoofdlijnen met deze schaalniveaus levert negen speerpunten op, die in het vervolg van dit hoofdstuk nader worden uitgewerkt.

Levendig en gemengd programma voor stad en regio

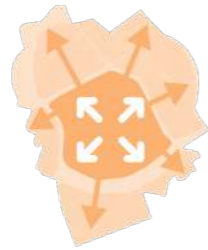
Meer ruimte voor verblijven, groen en klimaatadaptatie

Groningse schaal en ruimtelijke kwaliteit koesteren en versterken

Binnenstad en deelgebieden

1. De verruimde binnenstad

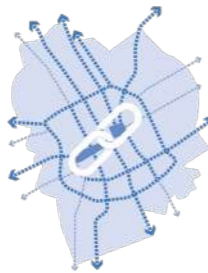
4. De klimaatadaptieve binnenstad

7. De Binnenstad met Groningse schaal en maat

Straten en structuren

2. De verbonden binnenstad

5. De doorwaadbare binnenstad

8. De ver-/ontdichte binnenstad

Ontwikkelgebieden en -plekken

3. De gevarieerde binnenstad

6. De groene binnenstad

9. De eigenwijze binnenstad

Levendig en gemengd programma voor stad en regio

1. De definitie van de binnenstad wordt verruimd

Waarom maken we de binnenstad groter – figuurlijk dan

Groningen groeit. Het aantal inwoners en bezoekers neemt steeds verder toe. Dat is een positieve ontwikkeling maar daarmee groeit wel de druk op de schaarse ruimte in de binnenstad. Om alle functies en ambities te kunnen herbergen, maken we het gebied groter dat we nu de binnenstad noemen. Met andere woorden: we passen de definitie van de binnenstad aan. Ook de invloed van en op delen van de omliggende gebieden neemt steeds meer toe.

Wat gebeurt er precies?

De Diepenring vormt niet langer de (beleidsmatige) grens van de binnenstad, maar ligt centraal in de binnenstad.

In de verruimde binnenstad is meer ruimte beschikbaar. Zo ontstaan meer mogelijkheden om grote stedelijke en regionale functies te huisvesten.

Enkele grote ontwikkelgebieden aan de randen van de binnenstad bieden nieuwe ontwikkelruimte en kunnen soelaas bieden voor grote(re) ruimtevragers en een andere schaal.

Hoe geven we hieraan vorm?

De verruimde binnenstad wordt straks maximaal benut voor wonen, werken en nieuwe stedelijke en regionale functies.

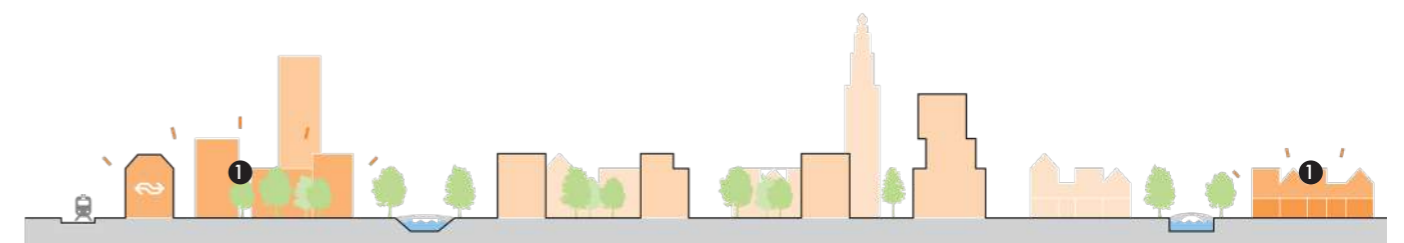
In het perspectief van de verruimde binnenstad wordt de relatie tussen de binnenstad en gebieden zoals het Stationsgebied, UMCG, Hortusbuurt, Westerhaven en de oostelijke Binnenstad sterker. Deze gebieden behouden hun eigen karakter, maar worden meer en meer 'meegekleurd' vanuit de binnenstad en vice versa.

De verbinding van de binnenstad met de grote ontwikkelgebieden daarbuiten (zoals De Suiker, Stadshavens en zelfs Meerstad) wordt intensiever.

■ Uitbreiding binnenstad buiten Diepenring ①
➔ Aanloopstraten

Een ruimere definitie kan ook betekenen dat in de toekomst een groter gebied onder het 'regime' binnenstad valt. Alle uitgangspunten en regels die daar gelden – zowel in de beleidsontwikkeling als in het beheer – kunnen in de toekomst mogelijk ook voor de verruimde binnenstad gaan gelden.

2. De binnenstad is verbonden

Waarom worden verbindingen belangrijker

De groei van Groningen vindt op veel plekken plaats, in de bestaande wijken maar vooral in een aantal nieuwe ontwikkelzones (Stationsgebied, De Suiker, Stadshavens). Dat vraagt om goede verbindingen, zowel fysiek als qua ligging van functies. We zetten in op sterke relaties tussen de binnenstad, de omliggende nieuwe ontwikkelgebieden en de bestaande wijken. Toegankelijkheid voor iedereen staat voorop.

Wat gebeurt er precies?

Sterke 'assen' – dit zijn de radiale hoofdroutes – verbinden de binnenstad en de gebieden daaromheen, zowel de nieuwe als de bestaande.

Op deze hoofdroutes krijgen wandelaars en fietsers in de binnenstad de prioriteit, naast het openbaar vervoer.

De 'aanloopstraten' – de grote straten in de binnenstad – krijgen een belangrijke rol als 'aders' in het systeem en worden beter doorverbonden met de omliggende gebieden. Zij zijn belangrijk in het goed economisch functioneren van de binnenstad.

Hoe maken we Groningen beter verbonden

We trekken de hoofdstraten door en werken ook hier toe naar een gemengde programmering.

We geven de hoofdstraten een sterkere identiteit, met een menging van verschillende functies en waar dat kan een eigen gebiedsprofiel. Waar mogelijk leggen we dit vast in het omgevingsplan.

Er zijn bepaalde straten die extra aandacht krijgen omdat ze te maken hebben met leegstand, veiligheidsproblemen en verminderde economische kracht.

De gemeente stimuleert actief de vestiging van aanvullende functies en lokaal ondernemerschap in de hoofdstraten. Denk bijvoorbeeld aan het zelf strategisch verwerven van panden op belangrijke locaties of het vastleggen van een specifieke functiemix in het omgevingsplan.

De woningen die zich nu boven de plint bevinden, worden juist wél behouden. Bestaande voordeuren mogen zeker niet verdwijnen. Het wonen aan de straat, met zicht op die straat, is belangrijk voor de sociale samenhang en de veiligheid.

De identiteit en de inrichting van de aanloopstraten wordt mede bepaald door de verkeersfunctie (met een primaat voor de voetgangers en de fietsers).

Grote gebouwclusters als het Harmoniecomplex worden gemakkelijk 'doorwaadbaar'. Ze dragen bij aan levendige binnenstad door uitnodigende plinten en programma's op de begane grond die gedurende de hele dag gebruikt worden. Waar mogelijk worden de bijbehorende binnenhoven en daken (meer) vergroend.

- Ontwikkeldzone
- De Markten
- Aanloopstraten
- Aandachtsgebieden (plint-)programmering
- Horeca (dag)
- Horeca (nacht)
- Detailhandel
- Diensten

We zetten meer in op de sterke ontwikkelassen die de binnenstad en de omliggende wijken verbinden, zowel ruimtelijk, functioneel als programmatisch. Dit vertaalt zich in de beleidskeuzes die we maken op het gebied van ruimtelijke economie, mobiliteit en bijvoorbeeld wonen.

3. De gevarieerde binnenstad

We willen de binnenstad als verblijfsgebied en als economische motor voor onze gemeente aantrekkelijk maken en houden. Onder andere door verschillende 'karakters' of 'sferen' aan te bieden voor uiteenlopende bewoners, lokale ondernemers en bezoekers. Eigenheid komt de binnenstad ten goede maar ook heel Groningen en het ommeland.

Wat verstaan we onder variatie?

De openbare ruimte is toegankelijk, divers en aantrekkelijk voor iedereen: bereikbaar, comfortabel en uitnodigend in alle seizoenen. Het publieke domein heeft voor iedereen iets te bieden, stenig of groen, reuring naast rust en uiteraard schoon, heel en veilig.

De binnenstad is uitnodigend voor iedereen en geen enkele groep wordt buitengesloten. Dat vraagt om een afgewogen mix aan functies in de binnenstad, een goede balans daartussen – en ook het behoud van de meer kwetsbare.

Verschillende gebieden in de binnenstad mogen een eigen sfeer en karakter hebben, mits de toegankelijkheid voor iedereen gegarandeerd is en het niet te veel wordt toegeëigend door één groep gebruikers. Een eigen programmatische mix (wonen, ondernemen, werken, consumeren, verblijven en publieke functies) kan daar aan bijdragen.

Het economisch belang van de binnenstad is groot. Een goed ondernemersklimaat, met veel ruimte voor lokale ondernemers, is behalve in de aanloopstraten, vanzelfsprekend ook van belang voor de levendigheid en variatie in het hart van de stad, met een diversiteit in retail- en horeca aanbod.

Hoe maken we de binnenstad voor iedereen aantrekkelijk?

We voegen vooral openbare verblijfsruimte toe die ongeprogrammeerd is en voor alle doelgroepen aantrekkelijk, met aandacht voor niet-commerciële zit- en verblijfsplekken. We besteden daarbij zowel aandacht aan het gebruik overdag als in de avond en nacht.

De grotere ontwikkellocaties worden ingezet als programmatische 'katalysatoren'. Zij geven een impuls aan een groter gebied door dit te laden met nieuwe identiteit, meer verscheidenheid en ruimtelijke kwaliteit en daarmee aan de binnenstad als geheel.

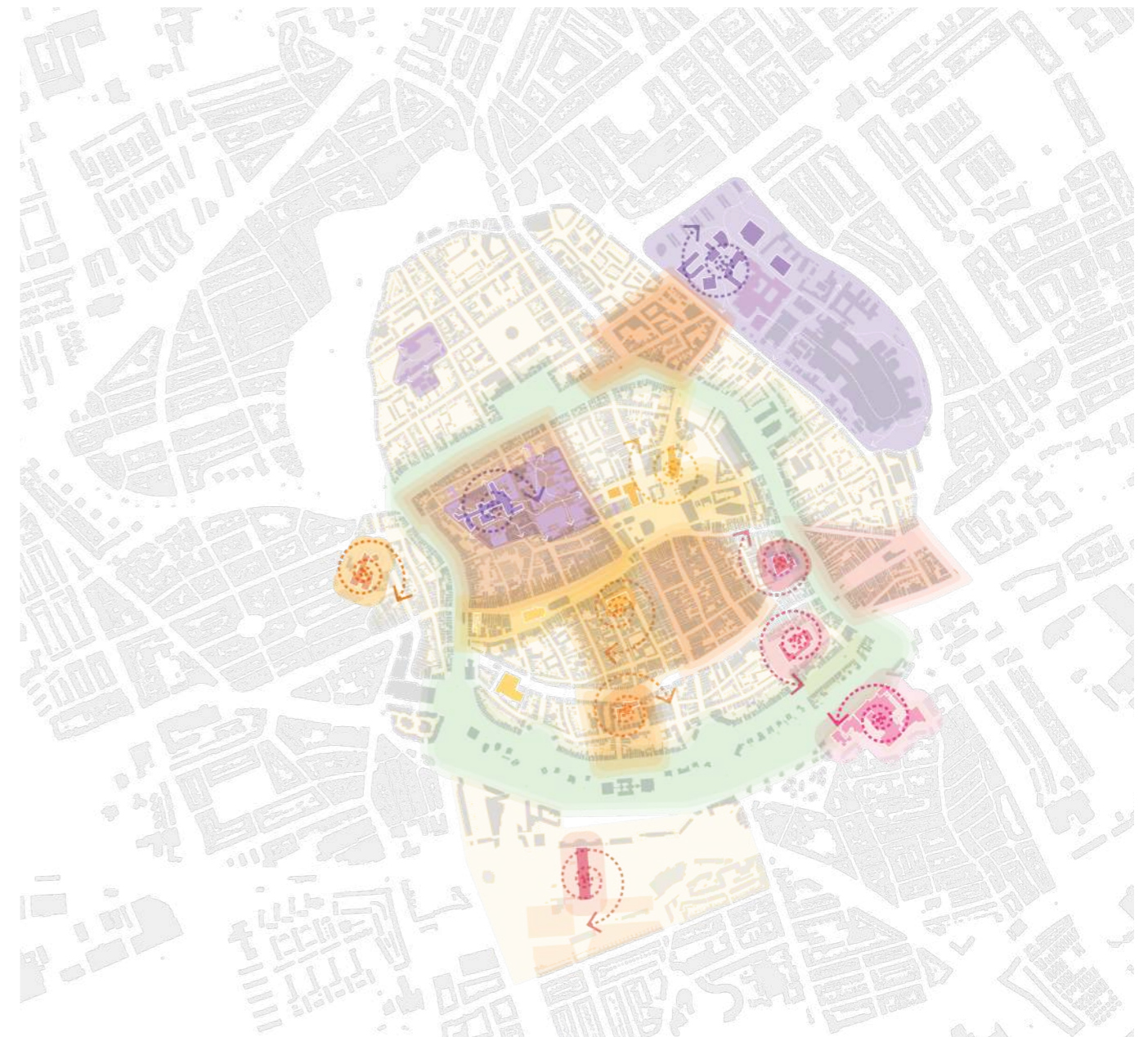
De toegankelijkheid voor mensen met een beperking vormt een belangrijk aandachtspunt. Voor iedereen geldt dat de binnenstad wandelend, fietsend, met openbaar vervoer en met de auto bereikbaar is. Daartoe maken we onderscheid in straten die onderdeel zijn van het voetgangersnetwerk en om die reden specifieke voorzieningen krijgen (geleidelijnen, zitplekken, schaduw).

De verscheidenheid van gebieden wordt gekoppeld aan gebiedsgerichte vastgoedontwikkelingen. Met nieuwbouw en de transformatie van bestaande gebouwen wordt de variatie vergroot en dit kan als een vliegwiel werken voor de ontwikkeling van een groter gebied.

De woningmix wordt actief verbreed. Bij de (her)ontwikkeling van panden en gebieden zetten we standaard in op nieuwe, aanvullende woonprogramma's en andere vormen van opdrachtgeverschap.

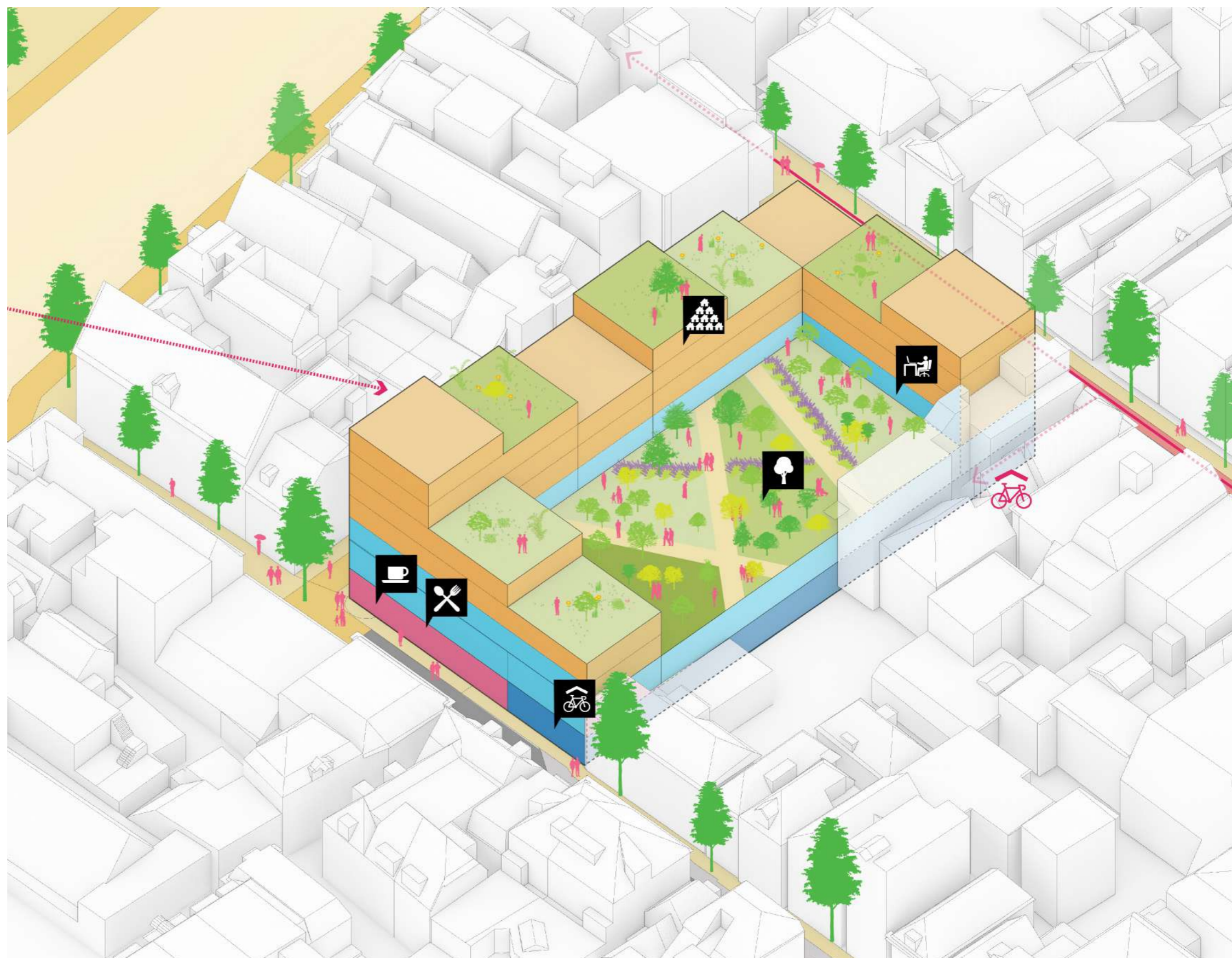
In grote gebiedsontwikkelingen onderzoeken we een bredere programmering. Denk aan scholen, buurthuizen, cultuur en medische voorzieningen.

Het hoger onderwijs krijgt een plek in hoogwaardige, uitnodigende en multifunctionele binnenstedelijke 'onderwijskwartieren' maar is daar niet meer exclusief de enige gebruiker. Door meervoudig gebruik van ruimtes (fysiek en in de tijd) en een herinrichting van de buitenruimte nemen de aantrekkelijkheid en de brede toegankelijkheid toe.

- Deelgebieden met eigen identiteit of aanpak ①
- Onderwijskwartier ②
- Smaakmaker deelgebied
- Programmatische aanjager ③

Testscenario

Hoe zou een nieuw gebouw als aanjager voor de ontwikkeling en verbetering van een buurt kunnen fungeren?

We testten dit uit op de locatie van de Haddingestraatgarage. In dit testscenario wordt de parkeergarage vervangen door een gestapeld gebouw met gemengde functies: kleinschalige voorzieningen, een programmeerbare tentoonstellingsruimte en een café, een grote co-working space, ruimtes voor kleine evenementen. Daarboven appartementen voor ouderen met een collectieve daktuin. In de kelder een grote openbare fietsenstalling.

Meer ruimte voor verblijven, groen en klimaatadaptatie

4. De klimaatadaptieve binnenstad

Waarom is klimaatadaptatie van levensbelang

Heel Nederland heeft te maken met de gevolgen van klimaatverandering. Het wordt warmer, droger én natter. In de steden merken we de gevolgen daarvan extra sterk en ook Groningen is een 'hitte-eiland' in een verder koel ommeland. De verwachting is dat in de toekomst de gevoelstemperatuur in de binnenstad nog aanzienlijk stijgt. Deze 'hittestress' leidt tot hoge gezondheidsrisico's, in het bijzonder voor ouderen. Maar ze zorgt er ook voor dat het in de binnenstad niet meer prettig vertoeven is. Om de binnenstad in de toekomst niet onleefbaar te laten worden, moeten we nú ingrijpen.

Wat doen we om het langzaam verkeer in goede banen te leiden

We voegen groene routes en verblijfsplekken toe, waar de temperatuur aantoonbaar lager wordt. Het groen is daarnaast goed voor het afvangen van CO2 en fijnstof. En het maakt het aanzien van de stad mooier.

De binnenstad wordt niet alleen overdag warmer maar koelt 's nachts ook te weinig af. De warmte blijft 's nachts te lang hangen, omdat er te veel verharding en bebouwing aanwezig is. Zo kan de binnenstad de warmte letterlijk niet kwijt. Voor een binnenstad met woonkwaliteit is daarom een flinke vergroening van de binnenterreinen, daken en straten noodzakelijk.

We onderzoeken op welke plekken we ingrepen moeten doen om het systeem van hemelwaterafvoer te ontlasten. Bij voorkeur doen we dat zo dat het in de openbare ruimte een zichtbare kwaliteitsverbetering vormt.

Hoe zorgen we voor verkoeling

Bomen hebben topprioriteit: zij zorgen voor schaduw en verkoeling. Bij voorkeur planten we grote exemplaren die direct meerwaarde hebben.

We onderzoeken hoe we meer regie op de ondergrond kunnen verkrijgen als gemeente, met als doel het creëren van meer ondergrondse ruimte voor vergroening.

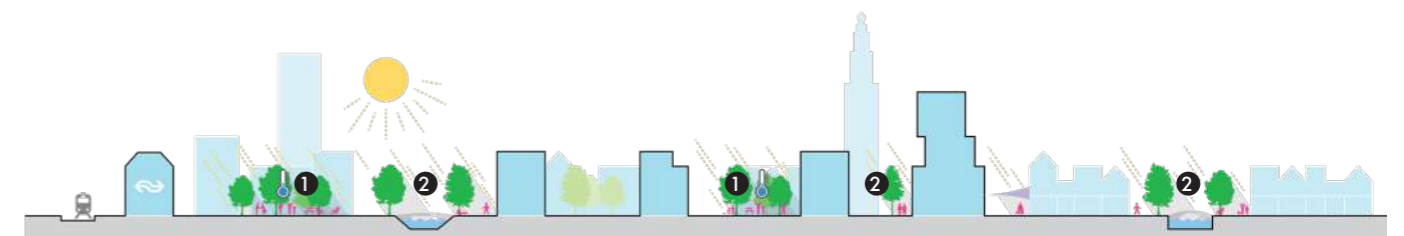
De hoofdroutes voor voetgangers en fietsers, die de binnenstad bovendien verbinden met de omliggende wijken, krijgen extra schaduw. Waar mogelijk voegen we in deze straten bomen toe. Het parkeren op straat wordt hier zoveel mogelijk teruggebracht, dat levert ruimte op voor een alternatief gebruik.

Elke inwoner of bezoeker van de binnenstad moet op een hete dag binnen vijf minuten lopen – dat is 300m voor een ouder persoon – een schaduwrijke plek kunnen bereiken. We willen dit voor de hele binnenstad mogelijk

- Huidige koele verblijfsplekken
- Transformatie/opwaardering tot koele verblijfsplek ①
- Koele routes met bomen ②

We gaan werken aan een netwerk van koele routes en koele verblijfsplekken. Het verblijven en verplaatsen in de binnenstad wordt zo een stuk aangenamer en gezonder – voor mens en dier. Omdat de openbare ruimte onvoldoende ruimte biedt om alles op te lossen, zien we vooral kansen aan de binnenzijde van bouwblokken en op daken.

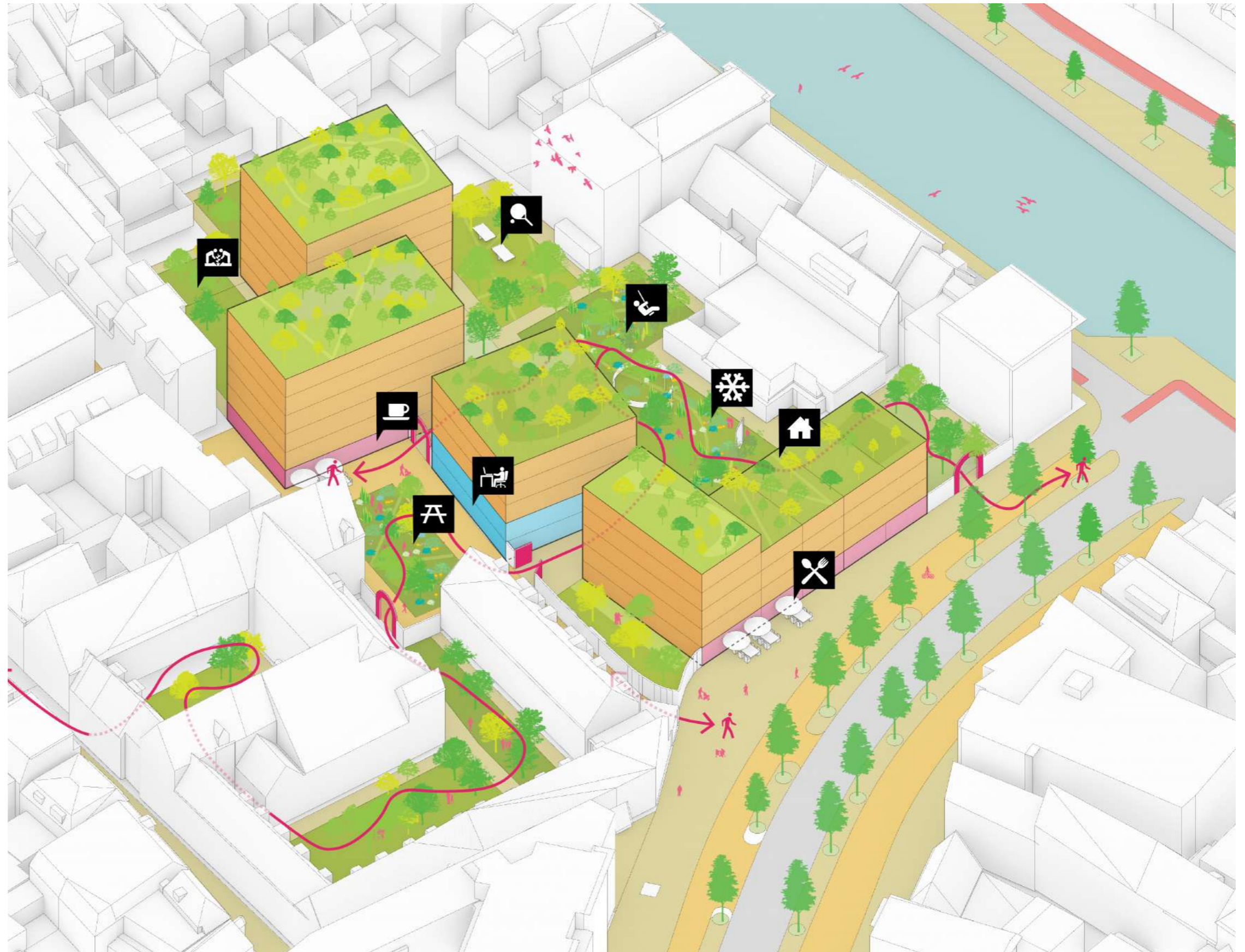
maken en voegen daarom nieuwe koele plekken toe. Dit kan ook betekenen dat we bestaande groene plekken beter geschikt maken om te verblijven, zoals bij de geslaagde recente herinrichting van het Akerkhof.

Blijvende aandacht is nodig voor de toegankelijkheid van mensen met een beperking. Meer groen en water is een prima ambitie maar iedereen moet daar ook met gemak en veilig gebruik van kunnen maken.

Veel binnenterreinen zijn verhard en veelal ook niet toegankelijk. We onderzoeken de kansen om te vergroenen: het bebouwd oppervlak terugbrengen en de temperatuur omlaag brengen door stenen te vervangen door groen. We willen waar mogelijk binnenterreinen toegankelijk maken als verkoelende oases in de binnenstad, ontsloten door openbaar toegankelijke stegen.

Zoveel mogelijk platte daken worden groen ingericht, waar mogelijk in combinatie met zonnepanelen.

Bij gevoelige functies (bijvoorbeeld het wonen van ouderen) streven we met voorrang naar een verlaging van de gevoelstemperatuur.

Testscenario

Hoe zou een groenere binnenstad eruit kunnen zien? We testten dit uit op de locatie van het voormalige casino. In de geest van de Groningse hofjes krijgt hier een ommuurde maar publiek toegankelijke tuin een plek. De tuin wordt geflankeerd door woongebouwen met (horeca-)voorzieningen op de begane grond. Tussen de gebouwen bevinden zich op verschillende plekken poorten die toegang geven tot de tuin en een informele wandeling door de tuinen van de buurt mogelijk maken.

5. De doorwaadbare (binnen-)stad

Waarom is doorwaadbaarheid van belang

De binnenstad van Groningen is compact. Dat is zeker een kwaliteit: wandelend en op de fiets is de binnenstad snel te bereiken en te doorkruisen. Maar we zien ook dat het hier steeds drukker en voller wordt. Dat vraagt om een afgewogen toegankelijkheid van de openbare ruimte, een goed en veilig 'doorwaadbare' binnenstad voor alle doelgroepen (voetgangers en fietsers, maar ook logistiek verkeer en hulpdiensten). Groningen is een 15-minutenstad en intensief gebruikte doorgaande fietsroutes doorkruisen ook de binnenstad waar de voetgangers sterker aanwezig zijn. De overlast van het fietsparkeren beperkt nu de toegankelijkheid en leidt tot onveilige situaties en irritatie.

Wat doen we om het langzaam verkeer in goede banen te leiden

We brengen meer onderscheid aan in de verkeersfunctie. In de toekomst worden straten specifiek ontworpen en ingericht, afgestemd op het gebruik in de tijd, met de nadruk op lopen of op rijden.

De voetganger blijft op één staan in onze binnenstad. Daar hoort een netwerk van veilige en aantrekkelijke routes bij.

Specifieke verbindingen en routes voor fietsers zorgen voor minder conflict met andere weggebruikers, bijvoorbeeld door een concentratie op de Diepenring of het toevoegen van de Pelsterstraat als logische route.

In de straten die intensief worden 'befietst' zorgen we voor duidelijkheid en een heldere (be)geleiding van de fietsers. De inzet van 'nudging' is daarbij kansrijk: dit helpt mensen om makkelijker de keuze voor het gewenste gedrag te maken. Nudging stuurt gedrag zonder de keuzevrijheid weg te nemen, met een slimme inzet van communicatieboodschappen en een aanpassing van de omgeving.

De auto krijgt minder vanzelfsprekend de ruimte, rijdend noch stilstaand/geparkeerd. De ambitie voor de algehele snelheid in de gehele binnenstad voor automobilisten

gaat naar 30 km/u, op veel plekken is de auto nu al te gast in een voetgangersgebied. Een deel van de autoparkeerplaatsen wordt omgezet in fietsparkeerplaatsen.

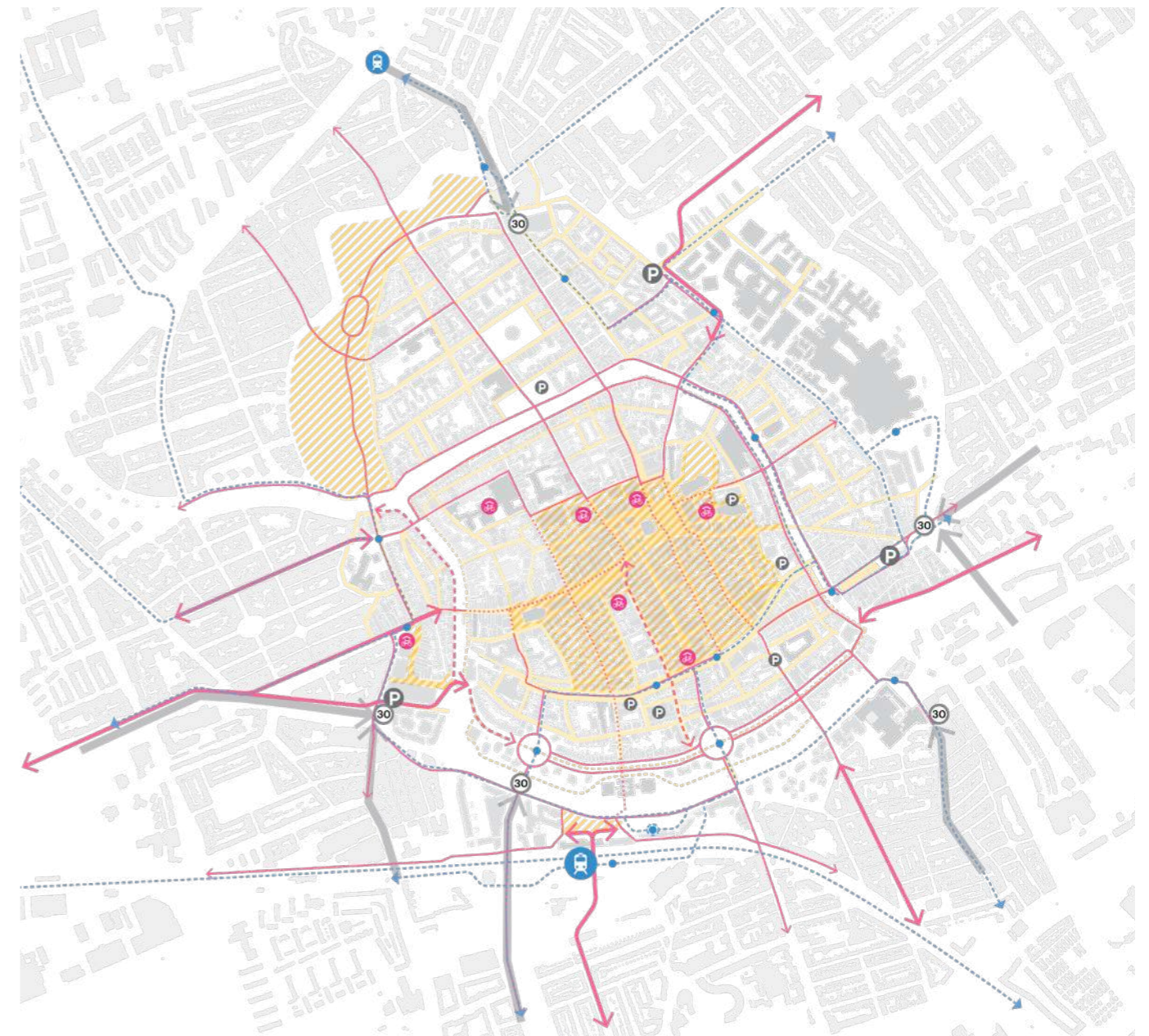
Uiteraard blijft de binnenstad altijd per auto bereikbaar voor mensen die minder goed ter been zijn. Denk aan straatparkeerplaatsen voor mindervaliden, openbaar vervoer-toegankelijkheid voor ouderen (doelgroepenvervoer), het rekening houden met mindervaliden bij vergroening en het uitbreiden van het wijkvervoer van en naar de binnenstad.

Logistiek verkeer krijgt de ruimte binnen de venstertijden. We werken er bovendien naar toe dat vanaf 2025 alle logistiek verkeer in de binnenstad emissievrij is. Er wordt een systeem van voorkeursroutes door de binnenstad ingesteld. Culturele functies moeten goed bereikbaar blijven.

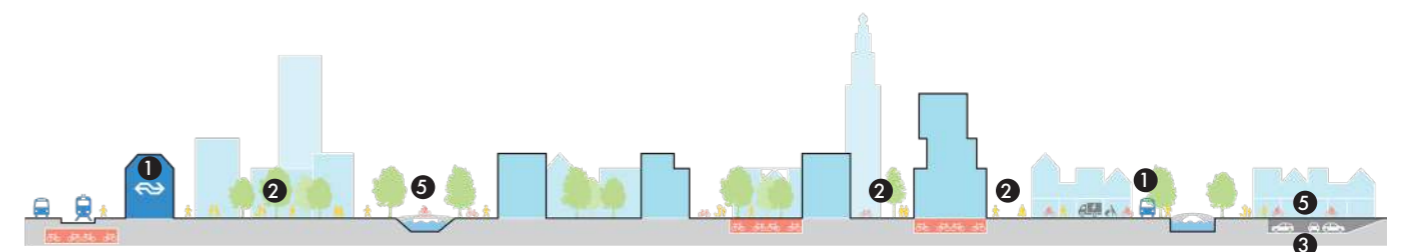
Het fietsparkeren willen we zo veel mogelijk organiseren aan de randen van het kernvoetgangersgebied. Met name aan de westkant van de binnenstad is meer capaciteit nodig om de fietsen goed inpandig te kunnen stallen.

De hier genoemde thema's rond mobiliteit en doorwaadbaarheid van de binnenstad worden de komende tijd verder uitgewerkt in een apart document 'Mobiliteit in de binnenstad'.

We koppelen ambities op het gebied van groen en verblijf meer aan de vraagstukken rondom mobiliteit. Ons doel is om op deze manier een aantrekkelijke en nog steeds bereikbare binnenstad te realiseren.

- ➔ Aanrijroute gemotoriseerd verkeer
- 30 Start 30km/u zone binnenstad
- ⋯⋯⋯ OV route
- OV halte 1
- ▨ Voetgangersgebied
- Ontwerp vanuit de voetganger 2
- P Parkeergarages 3
- Hoofd fietsroutes 4
- - - Nieuwe/ te verbeteren fietsroute
- ⋯⋯⋯ Fietser te gast (voetgangersgebied)
- Ⓜ Fietserstalling 5

Hoe geven we wandelaars en fietsers veilig vrij baan

Het onderscheid tussen lopen (te voet) en rijden (op wielen) krijgt consequenties voor het gebruik van de ruimte en de inrichting ervan: we ontwerpen op snelheid. Met het primaat voor wandelaars en fietsers, maar met onderscheid tussen typische loopstraten en rijstraten.

De functie van de Diepenring verandert ingrijpend. Deze ring is nu vooral in gebruik als 'verdeelring' voor auto's en bussen en als aanrijdroute voor de parkeergarages, maar dit zal in de toekomst veranderen door het introduceren van nieuwe 'knips' in de verkeerscirculatie. Met deze knips wordt het doorgaand verkeer in en door de binnenstad verder ontmoedigd.

De Diepenring krijgt een aantrekkelijke nieuwe rol en wordt sterker ingezet als verblijfsgebied en als 'snelle' fietsring, begeleid door groen en het benutten van de nabijheid van het water. Daarbij is voldoende aandacht voor eisen aan bereikbaarheid en de rol voor het

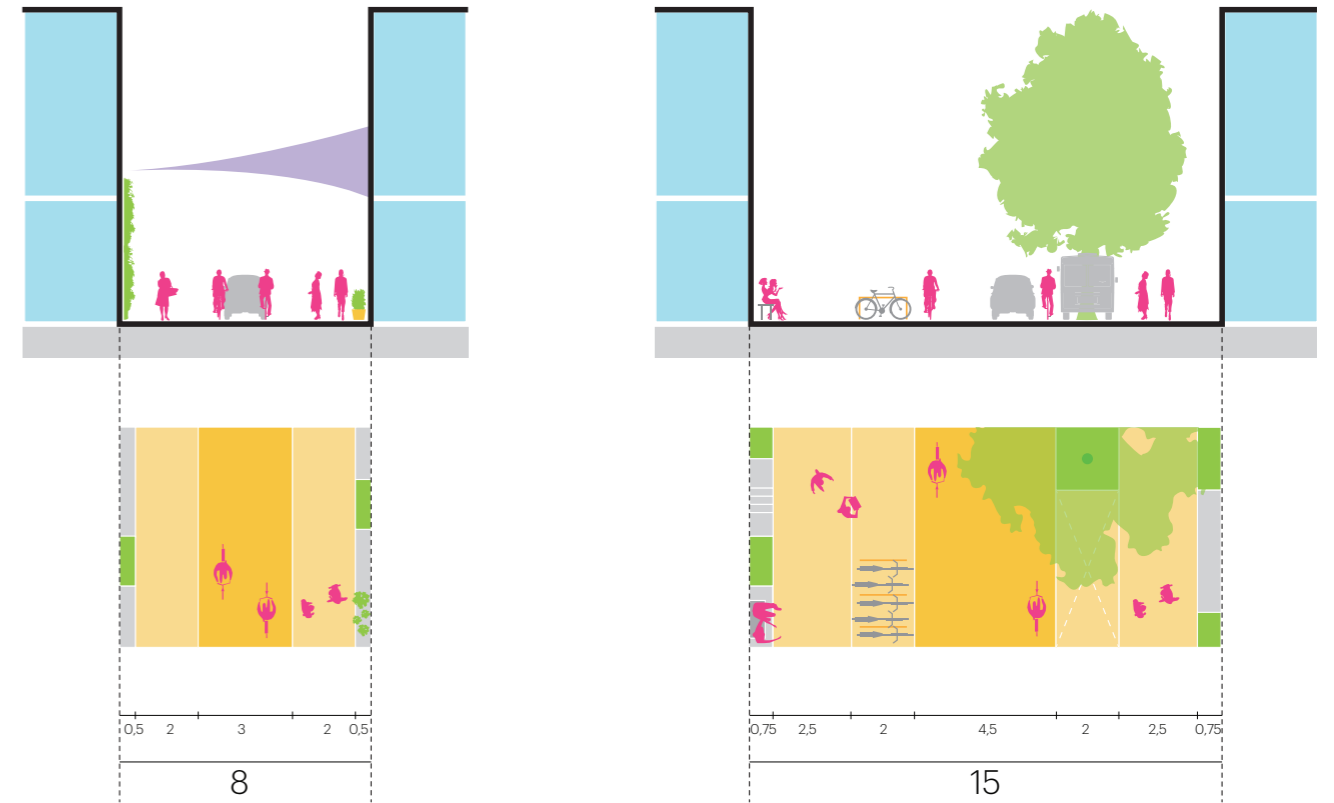
openbaar vervoer. Ook maken we daarbij onderscheid in verschillende delen van de Diepenring. Er is niet één Diepenring, maar we versterken de kansen en mogelijkheden van de onderdelen ervan.

De radiale verbindingen van en naar de binnenstad en de omliggende wijken krijgen een belangrijkere rol.

We parkeren in inpandige stallingen waar dat mogelijk is. Dit geldt zowel voor de auto als de fiets, voor bewoners en bezoekers van de binnenstad. Bij de ontwikkeling van nieuwe gebouwen krijgen fietsenstallingen meer aandacht. Daarnaast worden bestaande gebouwen hier (beter) geschikt voor gemaakt.

Voor bewoners-stallinggarages wordt extra ruimte gezocht.

We maken waar dat kan een netwerk van verbonden belangrijke stegen/gangen en dwarsstraten beter toegankelijk als onderdeel van een informeel voetgangersnetwerk dat de grote binnenstadsstraten verbindt.

Hoe zou een binnenstadsstraat er in de toekomst uitzien?

We gaan ruim baan geven voor fietsers en voetgangers; de auto is te gast. Parkeerplaatsen voor auto's maken plaats voor groen en fietsparkeren. Bomen en schaduwelementen zorgen voor de nodige verkoeling.

6. De groene binnenstad

Waarom voegen we veel groen toe

De binnenstad van Groningen is verhard en versteend. Dat leidt met het veranderende klimaat tot problemen. Het is zaak om de binnenstad voor te bereiden op verdere klimaatverandering (hittestress, wateroverlast, teruglopende biodiversiteit) en de leefbaarheid nu en in de toekomst goed te houden. Daarvoor is substantieel meer oppervlak nodig aan groen en blauw, koele routes en kwalitatieve verblijfsplekken. Dat geldt zowel voor de openbare ruimte als voor private terreinen.

Wat doen we voor een groene binnenstad

Waar mogelijk voegen we groen toe in de openbare ruimte, zowel in bestaande als nieuwe gebieden. Dat heeft gunstige klimaateffecten en doet ook veel voor de leefkwaliteit, gezondheid en biodiversiteit.

Het vinden van ondergrondse ruimte vormt een flinke uitdaging; het samenvoegen van kabels en leidingen kan uitkomst bieden, maar ook archeologie bepaalt mede de (on)mogelijkheden.

In het kader van de energietransitie zullen ook een fors aantal transformatorstations moeten worden toegevoegd. Waar dat kan sturen we er op dat deze inpandig worden gesitueerd. Bij vastgoedontwikkelingen moet dit vast onderwerp zijn.

Gezien de beperkte ruimte in de openbare ruimte moeten vooral ook de bebouwde delen van de binnenstad groener worden. We willen binnenterreinen ontstenen, de hoeveelheid bebouwingsoppervlak binnen bouwblokken reduceren en platte daken vergroenen. Een belangrijke rol is weggelegd voor de stegen, die toegang kunnen bieden (ook visueel) tot de binnenterreinen.

Hoe geven we groen en blauw de ruimte

Het substantieel toevoegen van groen vindt horizontaal én verticaal plaats. Denk aan een netwerk van koele routes en koele plekken maar ook aan groene daken en waar mogelijk gevelgroen.

We zetten actief in op het vergroenen van bouwblokken in de vorm van bestaande platte daken en verharde

binnenterreinen, samen met de eigenaren van het vastgoed ter plekke. Hiertoe zullen instrumenten moeten worden ontwikkeld om eigenaren te stimuleren om bebouwing weg te halen om elders programma te mogen toevoegen. De vrijkomende ruimte wordt dan vergroend of toegevoegd aan de openbare ruimte. Daarnaast kan de gemeente gebruik maken van subsidies en actief grondbeleid. Bij de ontwikkeling van nieuwe gebieden krijgt de buitenruimte vanaf het begin prioriteit, met de focus op groen en blauw. Ook bewoners kunnen zelf veel doen door bijvoorbeeld tegels te 'wippen' en geveltuinen aan te leggen.

Plat afgedekte daken van gebouwen die worden getransformeerd en daken van nieuwe gebouwen krijgen zo veel mogelijk een groene invulling met een substantiële waterbuffercapaciteit.

Nieuwe gebiedsontwikkelingen bevatten waar mogelijk een aanvulling op de openbare ruimte met de toevoeging van groen en (opvang van) water op maaiveld, op de daken en aan/langs de gevels.

We voorkomen wateroverlast door te infiltreren, vertragen, bufferen en waar mogelijk ook aan de oppervlakte op te vangen en via het maaiveld af te voeren naar de Diepen. Ook wordt water opgeslagen voor droge periodes, zichtbaar en onzichtbaar (zoals nu op de Grote Markt gebeurt). Extra aandacht voor de ondergrond en bodem: waar mogelijk ruimte vrijmaken door bundeling van leidingen en verbeteren van het rioleringsstelsel.

We zetten waar mogelijk op vergroening, verblauwing en verbetering van de biodiversiteit in de openbare ruimte. We zien daarnaast volop kansen voor het toevoegen van groen op de platte Groningse daken en in binnenterreinen.

- Bestaande groene binnenterreinen
- Potentie vergroening binnenterreinen ①
- Potentie vergroening platte daken ②
- Aandachtsgebied wateropgave (wateroverlast)

Groningse schaal en ruimtelijke kwaliteit koesteren en versterken

7. De binnenstad met Groningse schaal en maat

Waarom bouwen we voort op de historie

De historische binnenstad van Groningen heeft veel kwaliteit, qua architectuur, stedenbouw en openbare ruimte. De historische binnenstad biedt ruimte aan aantrekkelijke functies, van winkels tot en met cultuur en horeca. De stad ademt geschiedenis maar staat toch midden in de moderne tijd. Die combinatie trekt veel bezoekers, uit binnen- en buitenland, en is het waard om te behouden. We maken van de binnenstad zeker geen museum maar toevoegingen en aanpassingen moeten wel zorgvuldig plaatsvinden, met respect voor de maat en schaal van de binnenstad.

Wat past er wel en niet in het stedelijk weefsel

Groei en transformatie passen binnen de kernkwaliteit van de binnenstad mits deze voldoen aan de kaders voor ruimtelijke kwaliteit. Daar gaan we meer op sturen. Binnen het beschermd stadsgezicht van de binnenstad willen we scherper toezien op het behoud van de hoofdkenmerken. De bestaande schaal van de bebouwing is hier het uitgangspunt, zonder (door-)ontwikkeling in de weg te staan. Nieuwe initiatieven worden zorgvuldig getoetst en begeleid en moeten een bijdrage leveren aan de kwaliteit en leefbaarheid van de binnenstad als geheel.

De binnenstad is niet homogeen, juist de variatie maakt onderdeel uit van haar charme en aantrekkingskracht. We hebben meer aandacht voor de verschillende deelgebieden en hun eigen karakter en identiteit, zowel fysiek als sociaal of economisch.

In de grotere ontwikkelzones langs de rand van de vergrote binnenstad (Stationsgebied, UMCG) kan (middel-) hoogbouw worden toegepast. Dat gebeurt wel altijd prudent, met oog voor zichtlijnen, de menselijke maat, een goede aansluiting op het maaiveld en de aanwezigheid van levendige begane grondverdiepingen ('actieve plinten'). De toekomstige nota 'Hoger bouwen' is

leidend.

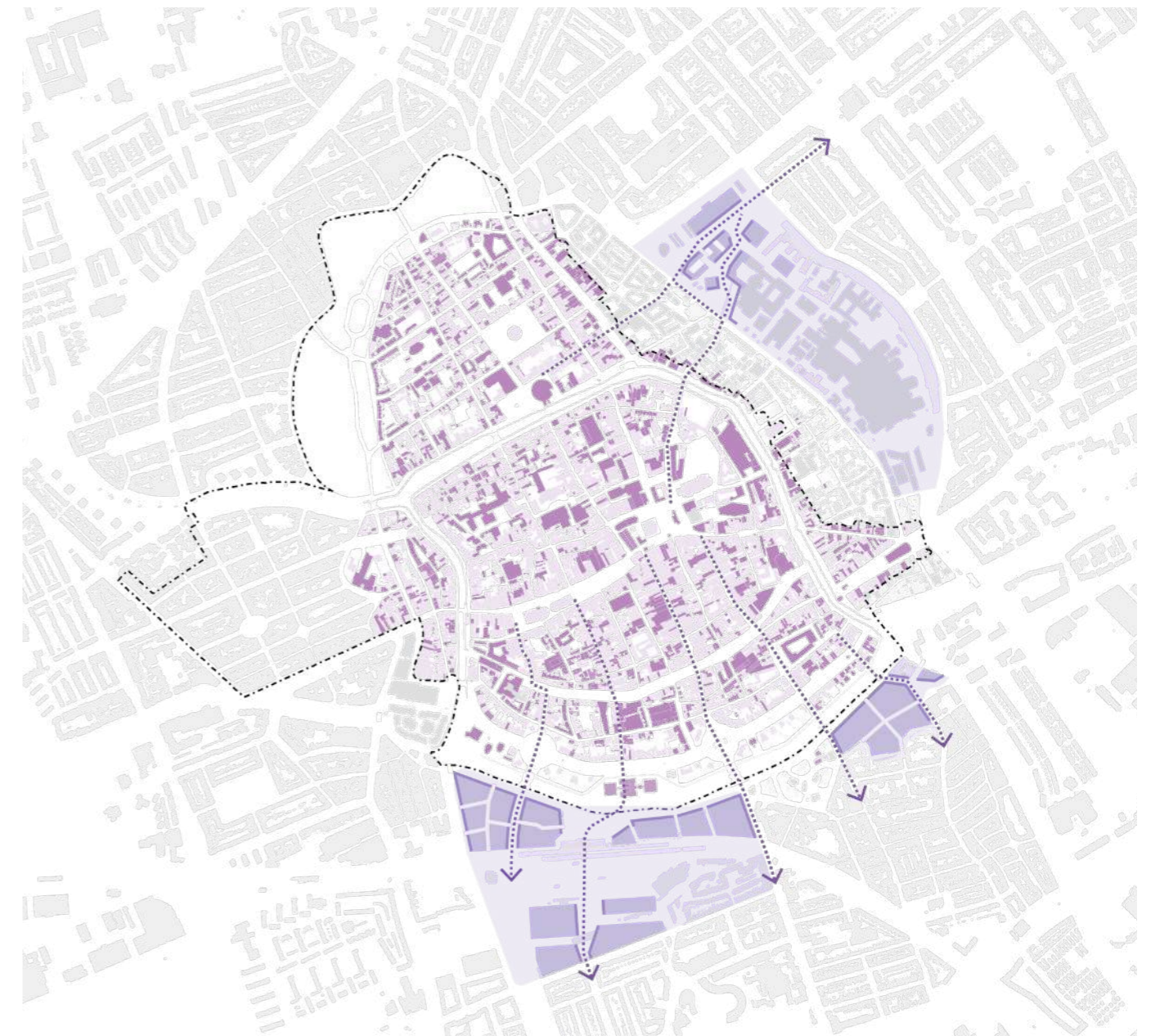
Het huidige bestemmingsplan bevat nog steeds benutbare ontwikkelruimte en zonder goede begeleiding kan die ruimte de historische kwaliteit onder druk zetten. Bijvoorbeeld door 'optoppingen' (het toevoegen van extra verdiepingen aan bestaande gebouwen) die onvoldoende kwaliteit aan de stad toevoegen. Ook het uitbouwen in bestaande binnenterreinen heeft de afgelopen jaren een te hoge vlucht genomen: die ontwikkelingen roepen we een halt toe.

Hoe verbinden we bestaand en nieuw

We gaan werken aan specifieke vuistregels die vervolgens worden toegepast bij het bouwen in de binnenstad.

Met de invoering van de Omgevingswet krijgt de commissie ruimtelijke kwaliteit een sterkere rol. De commissie is inmiddels breder samengesteld en kijkt naar een zorgvuldige inpassing van nieuwe initiatieven vanuit een breder perspectief.

In het nieuwe omgevingsplan (dat het vigerende bestemmingsplan vervangt) zullen strengere regels opgesteld worden ten aanzien van bouwruimte.

- Geen monument; mogelijke transformaties ①
- Ontwikkelzones ②
- Beschermd stadsgezicht

Meer sturing op de Groningse schaal en maat en behoud van de verscheidenheid, met ruimte voor vernieuwing.

Testscenario

Op welke manier zouden grote stedelijke functies ingepast kunnen worden in het bestaande kleinschalige stedelijk weefsel?

We testen dit uit op de locatie van het Harmoniecomplex. In dit testscenario wordt het huidige massale complex vervangen door een onderwijskwartier dat aansluit bij de schaal, maat en het karakter van het omliggende A-kwartier. Door het kwartier loopt een fijnmazig netwerk van intieme straatjes en pleinen waar ook voorzieningen voor de buurt te vinden zijn. Het historische Harmoniegebouw wordt naadloos ingepast in het nieuwe ensemble waardoor dit beter tot zijn recht komt.

8. De binnenstad krijgt meer lucht en ruimte

Waarom moet de binnenstad meer kunnen ademen

In een binnenstad staan de gebouwen logischerwijs dicht op elkaar. Er zijn echter grenzen aan wat nog verantwoord en gezond is. Met name in de Groningse binnenterreinen leidt de hoge bebouwingsgraad tot een slechte leefkwaliteit. Daar moet meer lucht, ruimte en groen in worden gebracht waar mogelijk bij nieuwe ontwikkelingen. Door te 'ontharden' leveren we bovendien een bijdrage aan de ambitie om de binnenstad klimaatbestendiger te maken.

Wat doen we om verstening tegen te gaan

De bestaande bebouwingsmassa blijft het uitgangspunt voor de toekomst maar we onderzoeken waar er ruimte gevonden kan worden om te verdunnen. Optoppingen of slopen en iets hogers terugbouwen zijn niet zonder meer mogelijk.

We leggen de bouwruimte binnen bouwblokken aan grenzen.

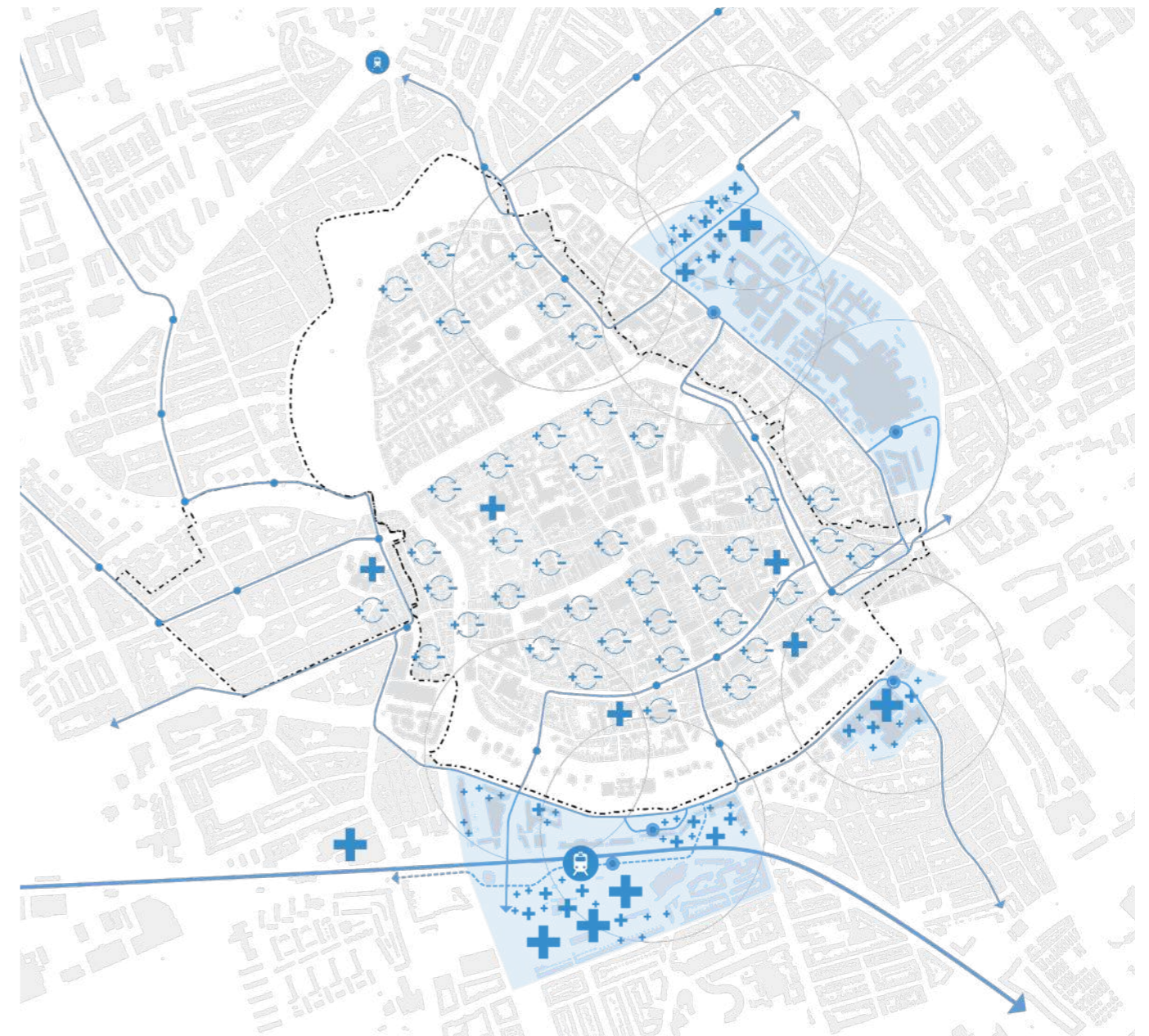
We stimuleren het ontstenen en vergroenen van onbebouwde binnenterreinen en daken.

Hoe geven we de stad lucht

We leggen veel scherper vast wat mogelijk is in de verschillende gebieden van de binnenstad. Binnen het beschermd stadsgezicht staat behoud centraal, en geldt nadrukkelijk een 'nee tenzij'-beleid voor optoppingen, slopen en/of iets hogers terugbouwen. Voor de specifieke ontwikkellocaties werken we met een ruimere bouwvelop, maar onder voorwaarden van zorgvuldige inpassing in de lokale context.

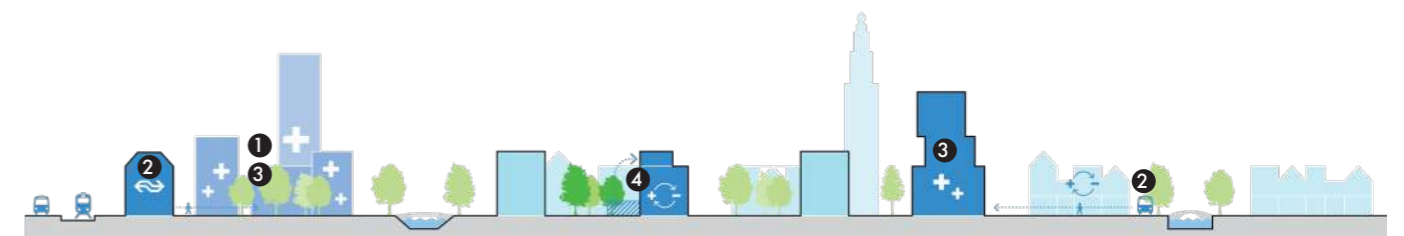
In de consolidatiegebieden is niet alles per se onmogelijk maar hier geldt wel nadrukkelijk een 'nee tenzij'-beleid voor optoppingen, slopen en/of iets hogers terugbouwen.

Vergroening en de 'ontbouw' van binnenterreinen worden actief gestimuleerd. Het onder voorwaarden toestaan van extra stapeling speelt hierin een belangrijke rol indien hiermee een ruimtelijke en kwalitatieve verbetering kan worden bereikt. Extra bouwvolume in de hoogte toevoegen wordt alleen toegestaan indien dit aantoonbaar een meerwaarde oplevert voor de stad.

- Consolidatiegebied (beschermd stadsgezicht)
- Ontwikkelgebieden 1
- HOV-lijn/ - halte 2
- + Verdichten 3
- ⊕ Ontdichten stimuleren 4

Door onder strikte voorwaarden beperkte verdichting toe te staan, kunnen we andere doelstellingen bereiken, zoals meer buitenruimte of groen dat de overmatige bebouwing in de binnenterreinen verhelpt. Ook kunnen we een extra oppervlakte aan groene daken verplicht stellen.

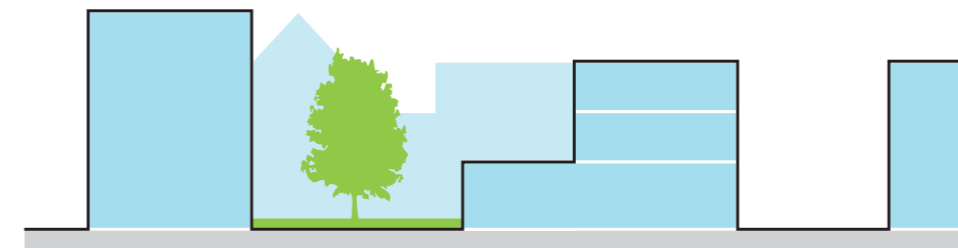

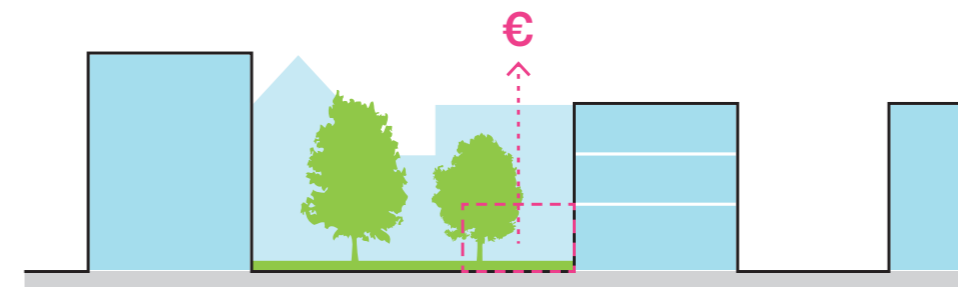
Bij Mercado werd extra openbare ruimte gemaakt (het beschikbare bouwvlak niet volledig benut) in ruil voor extra bouwhoogte

Hoe kunnen we transferable development rights inzetten om de bouwblokken in de binnenstad meer lucht te geven?

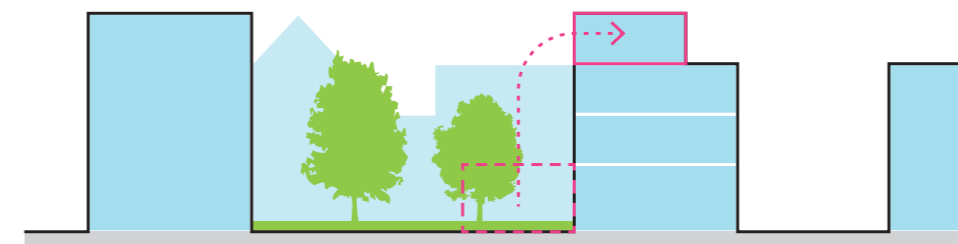
Bij nieuwe ontwikkelingen (zoals de Haddingegarage of de voormalige Casinolocatie) onderzoeken we hoe we in samenhang met nieuwbouw onbebouwde buitenruimte kunnen toevoegen, bij voorbaat (semi)openbaar. De figuren rechts geven verschillende varianten van de strategie weer. De precieze toepassing in de binnenstad dient nader onderzocht te worden.

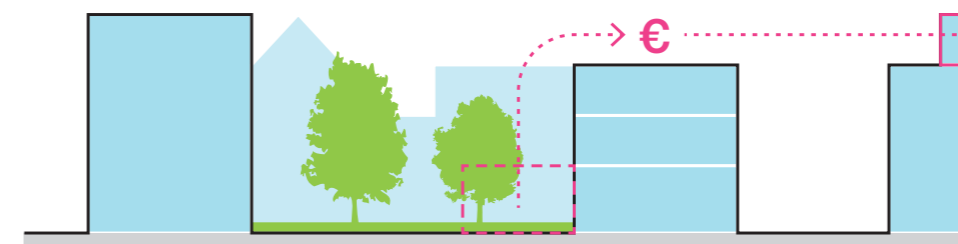
Bestaande situatie: een deels volgebouwd bouwblok

Optie: Slopen van aanbouw in binnenterrein (subsidie)

Optie: Transferable Development rights - Slopen van aanbouw in ruil voor extra bouwhoogte (binnen bouwvelop)

Optie: Slopen van aanbouw in ruil voor extra bouwhoogte elders (binnen bouwvelop)

9. De eigenwijze binnenstad

Waarom blijft er plek voor eigentijds bouwen

Groningen staat bekend om haar lef en innovatie op het gebied van stedenbouw en architectuur (Academie Minerva, Groninger Museum, voormalige bibliotheek van Grassi, FORUM, Kunstwerf). Het past bij Groningen om ruimte te blijven bieden voor experimenten, gedurfde architectuur en nieuwe 'iconen'. Zo blijft Groningen zichzelf uitvinden en op de kaart zetten.

Wat wordt de rol van eigenwijze toevoegingen

We zetten de binnenstad niet op slot maar blijven ruimte bieden aan (soms onverwachte) ontwikkelingen. In combinatie met de juiste (publieke) functie kunnen de 'nieuwe iconen' aanjager en identiteitsdrager zijn voor de ruimere omgeving.

Specifieke ontwikkellocaties binnen de binnenstad krijgen de mogelijkheid voor een gepaste 'bouwvelop' (oftewel de maximaal toegestane hoogte/breedte/diepte). Deze locaties bieden binnen de context van de bestaande situatie en omgeving ruimte voor gedurfde architectuur. Denk onder meer aan het RUG-onderwijskwartier rondom het Harmoniegebouw, de Rademarkt, de Casinolocatie en de Pathé-locatie aan het Zuiderdiep.

Hoe passen we de nieuwe iconen goed in

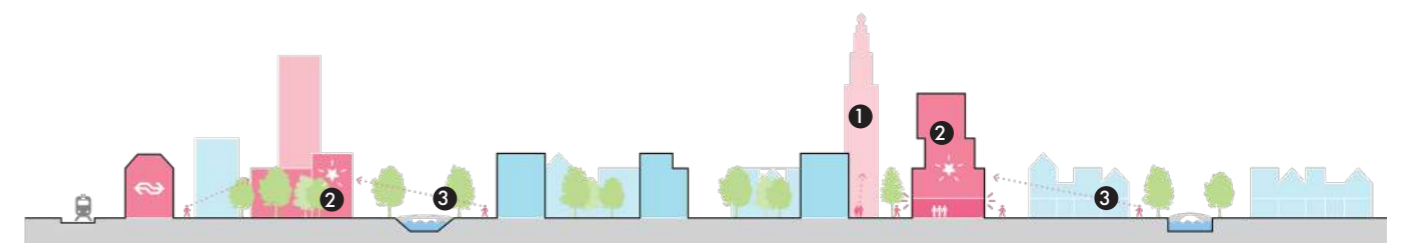
De 'nieuwe iconen' hebben altijd (ook) een publieke functie, sowieso op de begane grond en waar mogelijk ook op het dak.

Ze staan altijd op bijzondere locaties en goed bereikbare plekken. Bij voorkeur worden ze gekoppeld aan de ontwikkelassen en lange (zicht)lijnen, die de binnenstad verbinden met de omliggende gebieden.

- Bestaand iconisch gebouw ①
- Potentie voor nieuw iconisch gebouw ②
- Verankering iconische gebouwen langs hoofdroute
- Zichtlijn naar nieuw iconisch gebouw ③

Groningen blijft ruimte bieden aan eigenzinnige architectuur, maar altijd gekoppeld aan een bijzondere openbare functie en plek in de stad.

Tot slot: een doorkijkje naar 2050

Als we alle 'lagen' uit het voorgaande over elkaar heen leggen, zou dit weleens het kaartbeeld van de Groningse binnenstad in 2050 kunnen zijn. Niet dat het er per se dan zo uit hoeft te zien, maar dit samengestelde beeld geeft wel aan welke kwaliteiten we belangrijk vinden vanuit de 9 speerpunten in de binnenstad en hoe die vorm krijgen in concrete ingrepen.

In 2050...

- Is de binnenstad optimaal verbonden met de wijken en nieuwe ontwikkelgebieden per fiets en openbaar vervoer; gemengde stadsstraten lopen door in de aangrenzende wijken en zorgen zo voor verbinding.
- Is minimaal 30 procent van de platte daken in de binnenstad vergroend.
- Is minimaal 30 procent van het verharde/bebouwde oppervlak binnen bouwblokken vergroend.
- Hebben we definitief en volledig afscheid genomen van de autologica in de binnenstad.
- Is de Diepenring verder vergroend en is de Diepenring optimaal ingericht voor de fiets.
- Is een deel van de kamerverhuurpanden door kanteling in de markt weer omgezet in grotere woningen voor andere doelgroepen, zoals gezinnen.
- Hebben we met de ontwikkellocaties extra woningen toegevoegd voor ouderen en gezinnen, politieagenten, verpleegkundigen, onderwijzers en andere middengroepen.

- Zijn in alle windrichtingen gebouwde fietsenstallingen aan de rand van het voetgangersgebied in gebruik genomen.
- Hebben we voldoende alternatieve (door)fietsroutes als alternatief voor het hart van de binnenstad (waar de voetganger het inmiddels voor het zeggen heeft).
- Zijn er meer gebieden en straten ontstaan met een eigen sfeer en identiteit, waaronder de onderwijskwartieren en de aanloopstraten met een eigen profiel.
- Is het nieuwe hoofdstation opgenomen in de binnenstad en vormt het Stationsgebied een levendig deel van de binnenstad met wonen/werken en cultuur en een aantrekkelijke openbare ruimte.
- Is de binnenstadscampus van de RUG rond het Harmoniegebouw verkleurd naar een groen, gemengd, doorwaadbaar en zeer karakteristiek deel van de binnenstad.
- Bouwen we circulair en natuur-inclusief.
- Hebben de diverse ontwikkellocaties geleid tot een opleving van achtergebleven stukken binnenstad.
- Verbindt een nieuwe oostwest as de binnenstad met De Suiker en Meerstad, de Kardinges as met Beijum/Lewenborg en de Zernike as tussen de Kenniscampus en de binnenstad.

**Waar gaan we nu
heen?**

4

Tot slot: een doorkijkje naar 2050

Aan het slot van dit Strategisch Kader kijken we vooruit naar de borging van de ambities in het gemeentelijke publiekrechtelijke instrumentarium en aanvullende vervolgstappen.

Het Strategisch Kader zal worden opgenomen in de aangescherpte Groningse Omgevingsvisie en uiteindelijk planologisch-juridisch vertaald worden naar het Omgevingsplan. Voor de vertaling naar het omgevingsplan zijn eerst nog tussenstappen nodig. Het Kader beschrijft hoofdlijnen die een vertaling krijgen in (nieuw) beleid, juridisch-planologische instrumenten, financiële prikkels, stedenbouwkundige spelregels of (nieuwe) vormen van samenwerking met belanghebbenden. Het type instrument wordt mede bepaald vanuit de rol die de gemeente daarbij kan of wil innemen. Deze varieert van sturend tot ondersteunend of samenwerkend (zie schema).

Zo is het voor de ruimtelijke lijn een voornemen om het per 1/1 2024 van rechtswege vigerende omgevingsplan meer in lijn te brengen met het Beschermd stadsgezicht waar het gaat om mogelijkheden voor optoppingen en uitbouwen. We willen met name de bestaande bebouwingruimte binnen bouwblokken kritisch onderzoeken. Tegelijkertijd willen we ook een ruimtelijke vertaling maken van de (abstracte) intenties van het Beschermd stadsgezicht en in lijn daarmee meer specifieke Vuistregels ontwikkelen voor het bouwen in de binnenstad en het omgaan met afwijkende bouwhoogten.

Ook onderzoeken we hoe we meer sturing op programma en functies kunnen organiseren, om zo de diversiteit en veelkleurigheid in de binnenstad voor de toekomst te waarborgen.

Publieke regie is nodig. Maar gewapend met de juiste principes voor doorontwikkeling en kwalitatieve randvoorwaarden streven we ook naar meer initiatief en actieve inzet van bewoners, ondernemers, vastgoedeigenaren, exploitanten en/of brancheorganisaties.

Daarnaast zullen nieuwe ambities zoals klimaatadaptatie, verduurzaming of energietransitie moeten worden vertaald naar regels, normen en voorschriften in het omgevingsplan.

Type instrument	Overheidsrol		
	Sturend	Samenwerkend	Ondersteunend
Communicatie		Experiment Omgevingstafel Gebiedsvisie Participatie	Pilot Goed voorbeeld geven Informereren Bemiddelen
Financieel	Verwerven Belasten/heffen Actieve grondpolitiek	Passieve grondpolitiek Maatschappelijk fonds Lening Verkopen	Co-creatie Subsidie Overheidsinvestering
Juridisch	Voorkeursrecht Vorbereidingsbeluit Omgevingswaarde Handhaven Verbieden Zorgplicht Algemene regel Vergunningplicht Beleidsregels	Vergunningvrij Bevoeghedenovereenkomst Samenwerkingsovereenkomst Convenant Concessie Mediation Anterieure overeenkomst	

Uitgave van de gemeente Groningen, april 2024
www.groningen.nl/binnenstad

Beelden

6-7	Peter Wiersema
15	Ilse Huitema
20	Folkingestraat Hotel De Stadsakker Jaspar Moulijn, Dagblad van het Noorden
23	Corné Sparidaens MARTA, Elephant, TALLER Architects Andreas Lechtape, De Zwarte Hond Stella Dekker Fotografie
24	Provincie Gelderland Gemeente Groningen MVRDV
27	Pepijn van den Broeke IRIS Architecten Walter Frisart Fotowerk Peter de Kan en Erwin Kloen, Groningen Fietsstad
28	Rijksuniversiteit Groningen Peter Wiersem MVRDV
31	Deon Prins Henk Binnendijk Stijn Bollaert Sebastian van Damme
40-41	Stella Dekker Fotografie
50-51	Pepijn van den Broeke
62-63	Peter Wiersema
70	Sebastian van Damme

(van links naar rechts, van boven naar beneden)

Annex

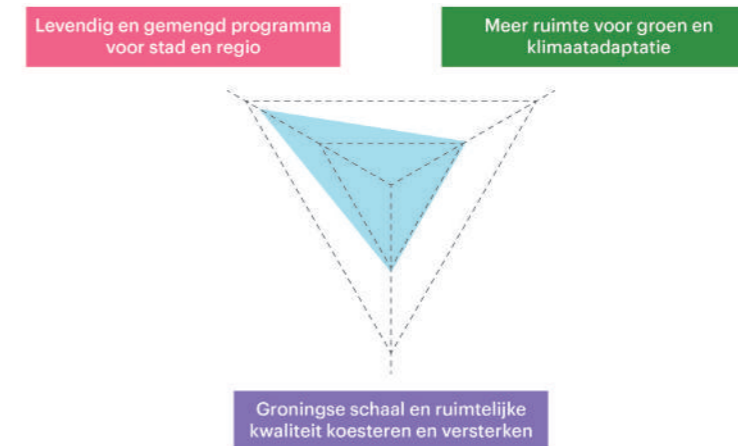
Ontwerpend onderzoek: een eerste test van het Strategisch Kader

Drie perspectieven en vier voorbeeldlocaties

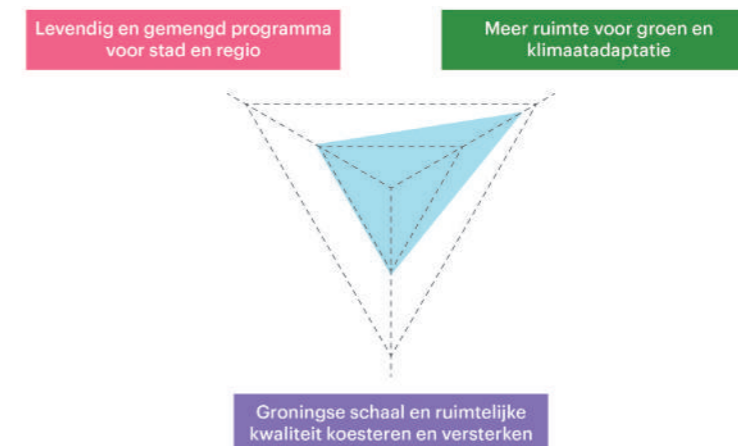
Uiteraard moeten uiteindelijk voortdurend keuzes gemaakt worden bij de verdere ontwikkeling van de Groningse binnenstad. Om hier meer gevoel bij te krijgen, hebben we drie uiteenlopende scenario's benoemd en die getoetst aan het Strategisch Kader. Elk scenario belicht een van de ambities in meer extreme mate (schuif staat open). Zetten we in op zoveel mogelijk functies toevoegen, stellen we groen en blauw centraal of kiezen we juist voor kleinschalig door-ontwikkelen? In de praktijk zal dit nooit *in extremis* zo worden gerealiseerd en eerder een mengvorm van de drie scenario's opleveren, maar het brengt wel in beeld waar bepaalde keuzes toe kunnen leiden.

Bij elk scenario presenteren we onderaan de pagina's vier voorbeeldlocaties, die aan de hand van deze scenario's zijn uitgewerkt. Zij maken duidelijk hoe de verschillende accenten kunnen leiden tot uiteenlopende programmatische en ontwerptechnische keuzes.

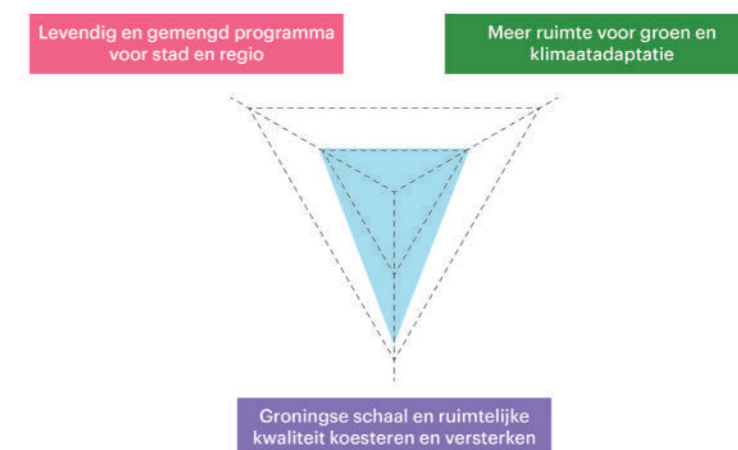
De binnenstad als grootstedelijk podium

De binnenstad als groene oase

De kleinschalige, historische binnenstad

De binnenstad als grootstedelijk podium

In dit eerste scenario biedt de binnenstad maximaal ruimte aan de functies die hier een plek zoeken, met een toename in bewoners, bezoekers en werkenden. Verdichting wordt hiervoor ingezet als belangrijkste instrument. We gaan de lucht in en benutten de schaarse ruimte zo intensief mogelijk.

Zwaartepunt: alle ruimte voor economie en wonen

Sterke ontwikkelklassen worden doorgetrokken en verbonden met de ontwikkelgebieden. Zij verbinden alle wijken maar ook de stad met het omland. De verruimde binnenstad wordt maximaal benut voor nieuwe regionale functies, werken en wonen. De Lelylijn wordt aangelegd en dat maakt het mogelijk om sterk te verdichten op locaties die goed met openbaar vervoer bereikbaar zijn. We hanteren het principe van Transit Oriented Development: volop bouwen bij haltes van openbaar vervoer.

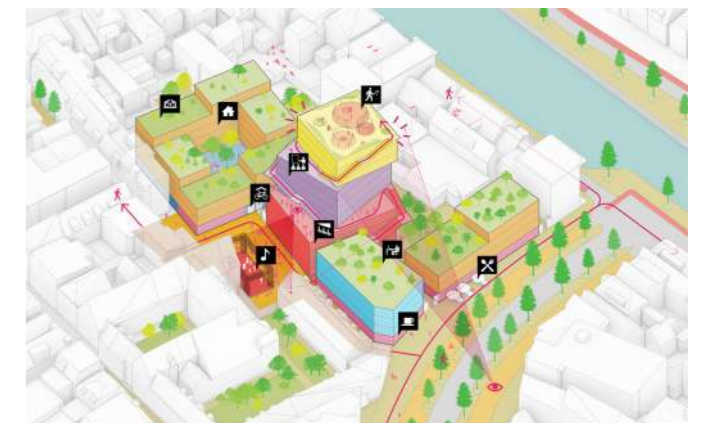
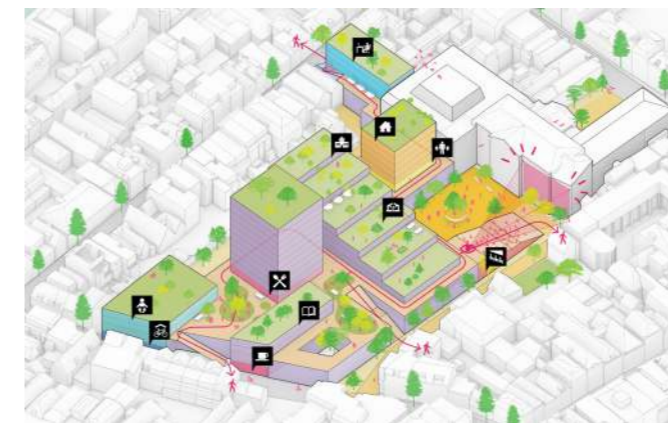
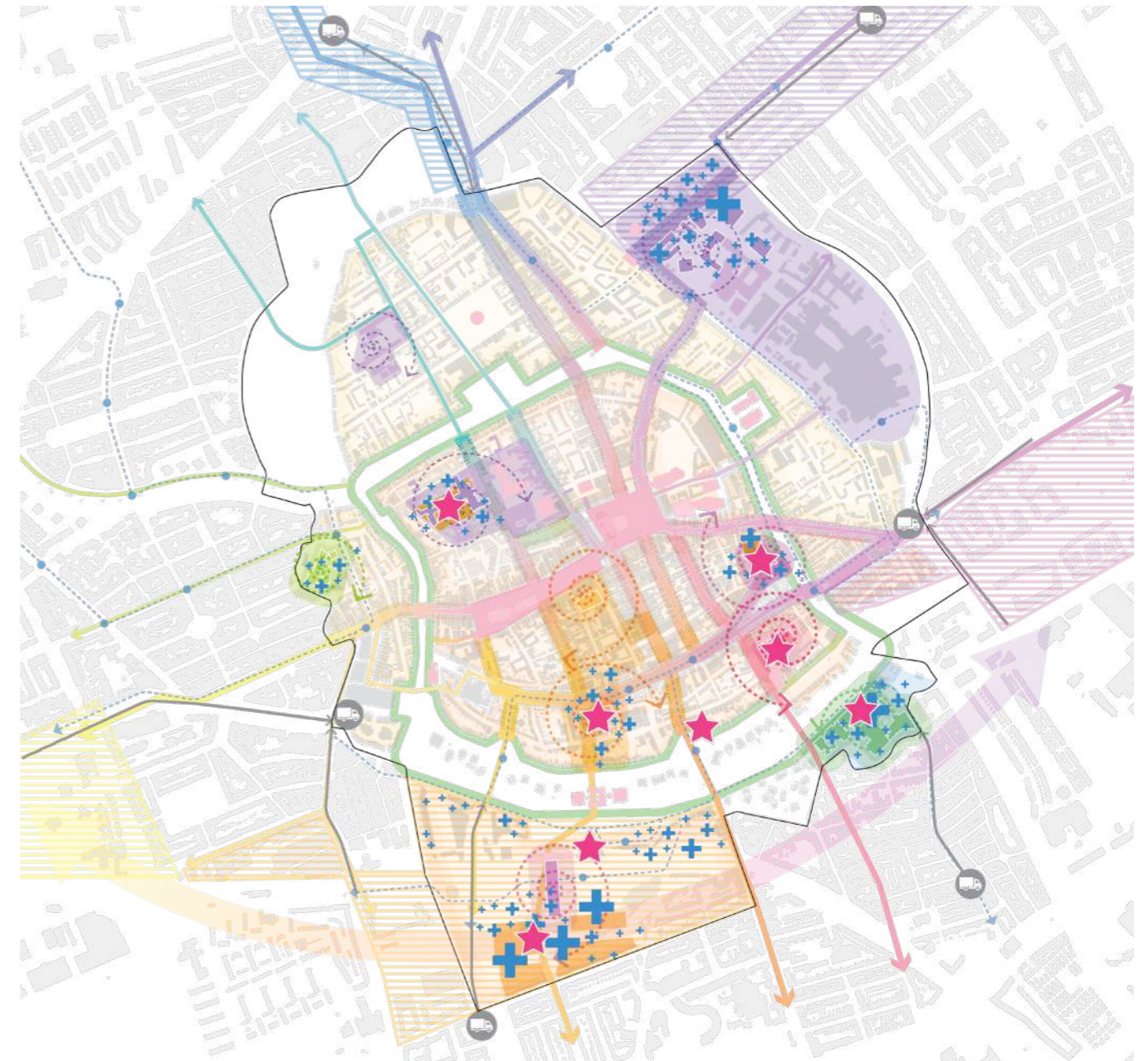
Naast de bestaande markten worden in de ontwikkelgebieden hybride binnenmarkten, flexibele werkruimtes, culturele voorzieningen en ontmoetingsruimtes toegevoegd op maaiveld en eerste verdiepingen. Daarbovenop komen nieuwe woonprogramma's die alleen aanvullend mogen zijn op de bestaande woningvoorraad (we gaan dus bouwen voor ouderen en gezinnen, collectieve woonvormen, sociale woningbouw).

Klimaat en openbare ruimte

We zetten vooral in op groene daken en gevels (in het kader van een efficiënt meervoudig ruimtegebruik). Bij de stedelijke mobiliteit krijgen in de openbare ruimte hoogwaardig openbaar vervoer en logistiek meer ruimte. De bestaande en nieuwe stedelijke functies worden zo optimaal bereikbaar gemaakt.

Ruimtelijke kwaliteit

Ontwikkelgebieden krijgen relatief ruime 'bouwveloppen' toegewezen (dat zijn de bebouwingsgrenzen in hoogte, breedte en diepte) en bieden ruimte voor gedurfde architectuur. In de grotere ontwikkelzones langs de rand van de binnenstad (Stationsgebied, UMCG) wordt (middel-)hoogbouw toegepast. In de historische binnenstad wordt verdichting weliswaar afgeremd, maar dit gebeurt minder dan in andere scenario's.

De binnenstad als groene oase

In het tweede scenario krijgen niet de stenen maximaal de ruimte maar juist water en groen. Inspelen op de klimaatverandering is hier het leidmotief. Alleen zo kan de binnenstad leefbaar blijven.

Zwaartepunt: klimaatregelen en aanpak openbare ruimte

Er zijn drastische ingrepen nodig om de binnenstad terug te winnen voor de bewoners en hun gebruiks- en leefkwaliteit te verbeteren. We gaan voor een maximale vergroening van gebouwen en de ruimte eromheen, dat levert een reductie op van het hitte-eilandeffect van 1,25 graden (de stad Groningen is flink warmer dan het omland en dat geldt nog eens extra voor de binnenstad). We werken aan 'ontdichting' van binnenterreinen: verharding en bebouwing maken plaats voor extra groen en waterinfiltratie. De binnenstad krijgt een optimale dekkingsgraad van koele openbare ruimtes: voor iedereen is straks op korte afstand een aangename koele plek te vinden.

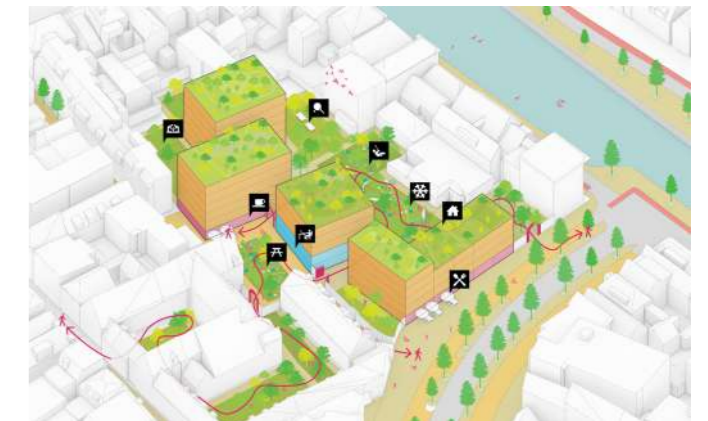
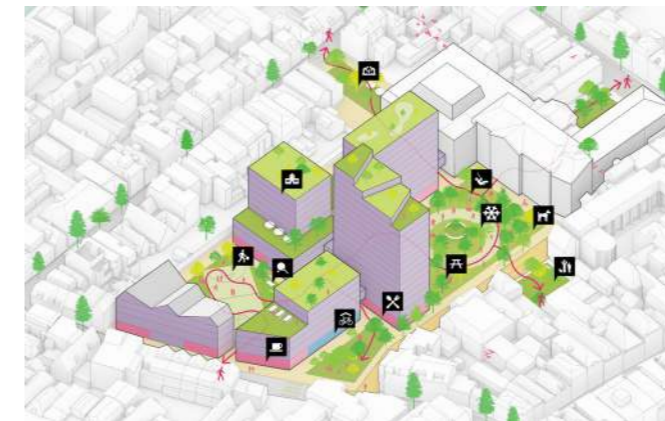
Bij de mobiliteit worden de straten standaard ingericht als voetganger- en verblijfsgebied (lopen krijgt voorrang) behalve als ze deel uitmaken van het hoofdnetwerk voor fiets, logistiek of hoogwaardig openbaar vervoer.

Functies worden volgend

Het programma (de functies) volgt groen en klimaat. De sloop van niet-historische achterhuizen en het stimuleren van wonen boven winkels maken een diversificatie van het woning- en winkelaanbod mogelijk. Meer groen in de openbare ruimte betekent minder ruimte voor mobiliteit: dus geen grote functies in de binnenstad die veel verkeer trekken. De universiteit mag alleen groeien onder voorwaarde dat het parkeren sterk gereduceerd wordt, de fietsenstalling in pandig worden opgelost en de openbare ruimte wordt vergroend. Zo creëren we meer rustig en groen wonen in de binnenstad.

Ruimtelijke kwaliteit

Meer lucht en ruimte, dat is de stelregel. Nieuwe gebouwen zijn compact en worden altijd gebouwd in combinatie met meer (groene) openbare ruimte en de berging van water. Er wordt altijd natuurinclusief en CO₂-neutraal gebouwd, met oog voor de biodiversiteit. Culturele functies (her-)gebruiken de bestaande gebouwen. Vergroening en 'ontdichting' van versteende binnenterreinen wordt actief gestimuleerd door het toestaan van extra bouwlagen (dit zijn de 'Transferable Development Rights' waar in de andere steden goede ervaringen mee zijn opgedaan).

De kleinschalige, historische binnenstad

In het derde scenario is de kwaliteit van het bestaande fijnmazige stedelijk weefsel (de huidige gebouwen, straten en pleinen) leidend. Er mag alleen nog kleinschalig worden gebouwd.

Zwaartepunt: behoud van de ruimtelijke kwaliteit

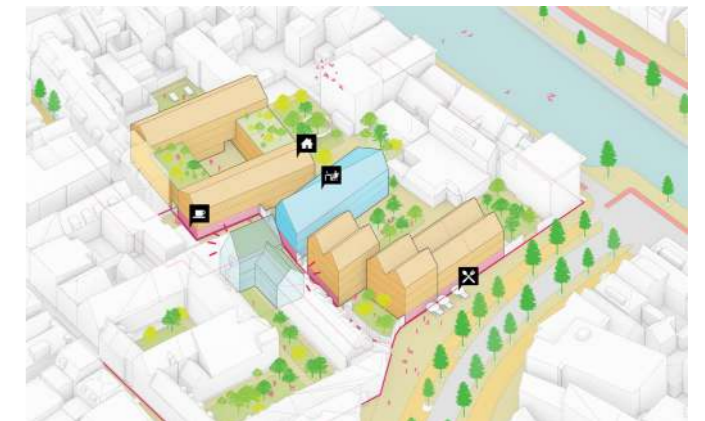
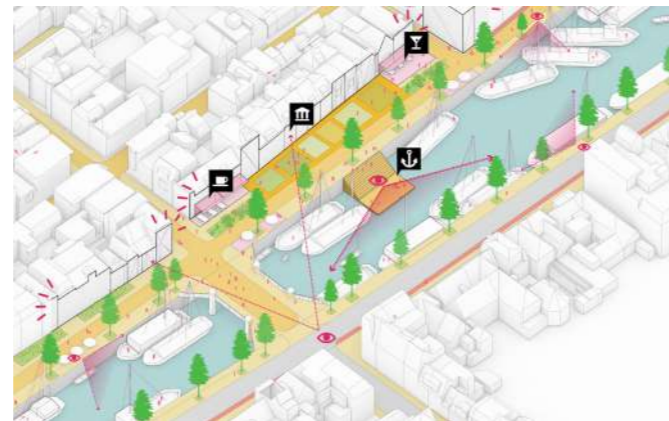
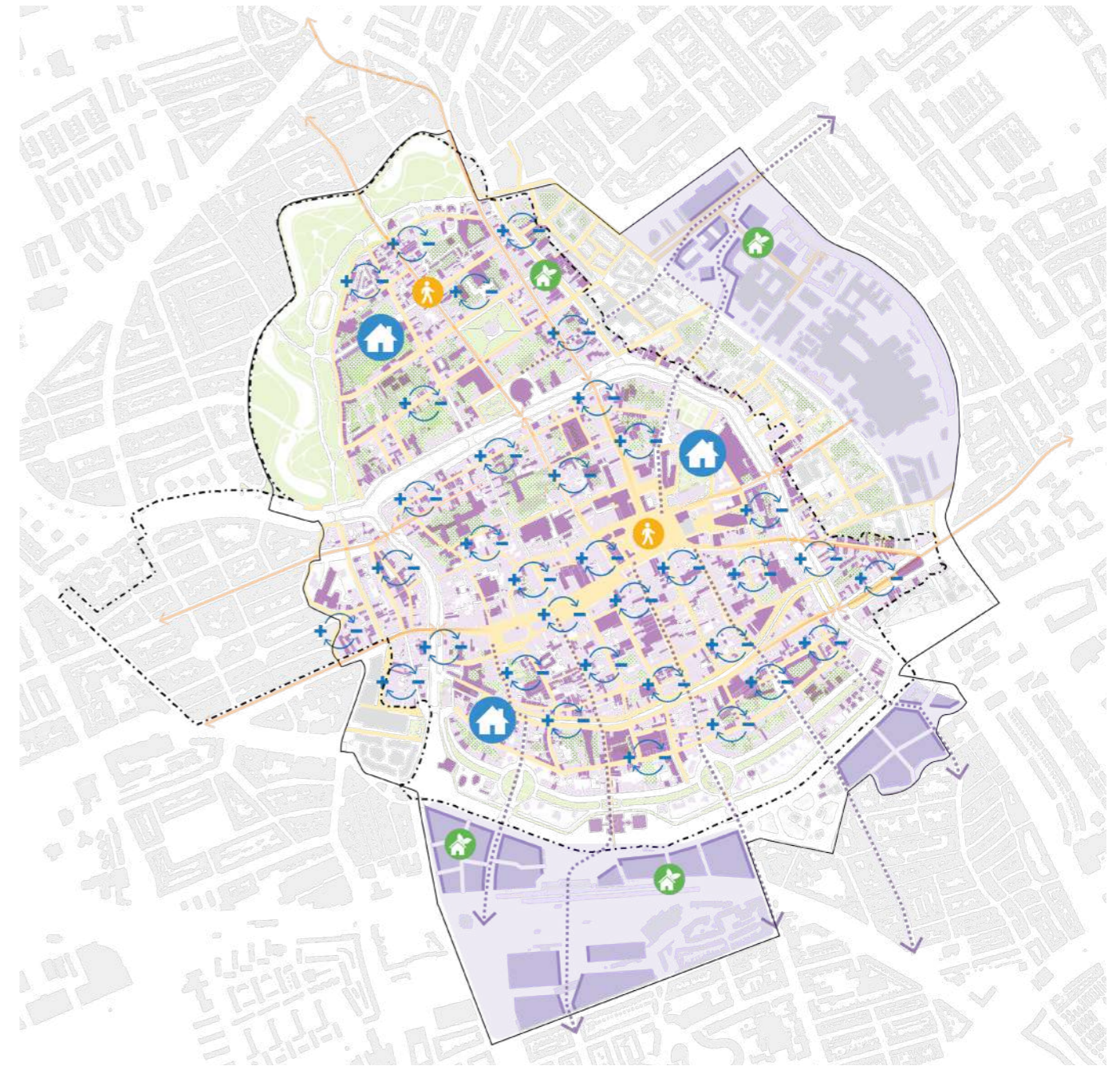
We gaan maximaal voor het versterken van het historisch en kleinschalig karakter van de binnenstad. Ook de ontwikkellocaties volgen dit 'Gronings DNA' (de al eeuwenoude kenmerken van de stad) en sluiten qua bouwhoogte en korrelgrootte aan op het bestaande stedelijk weefsel. Er wordt actief gestuurd op het verbeteren en beter integreren van onder andere de stadsvernieuwingscomplexen uit de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw.

Programma

In de historische binnenstad staan we alleen nog kleinschalige functies toe. De focus ligt op kleine lokale ondernemers en een kleinschalig, hoogwaardig cultureel programma. Het historisch karakter trekt veel bezoekers naar de binnenstad. Horeca en verblijf krijgen hierdoor een nog groter aandeel in de binnenstad, naast vanzelfsprekend het wonen waar de nadruk op ligt.

Klimaat en openbare ruimte

We stimuleren wel het groen in de binnenterreinen maar niet ten koste van de kleinschaligheid van de bebouwing. Bij de mobiliteit mag meer groen in de straten niet ten koste gaan van historische zichtlijnen en gevelbeelden. Het extra toerisme in de binnenstad vraagt om (nog) meer ruimte voor verblijf, voetgangers en fietsers. Bij de herinrichting en vergroening van de Diepenring wordt het historische kadekarakter behouden.

Wat leren we van de oefening met deze drie perspectieven?

Door meer extreem vanuit één bepaald perspectief naar de binnenstad te kijken, wordt duidelijk welke ingrepen er sowieso gepleegd kunnen worden, zonder spijt: de no regret-maatregelen, oftewel: altijd doen. Daarbij zijn er echter soms conflicterende dilemma's en keuzes. Er zijn echter ook kansen voor synergie, waarbij ingrepen elkaar onderling versterken. We brengen alle drie categorieën per perspectief kort in beeld:

Levendig en gemengd programma voor stad en regio

No regrets, altijd doen:

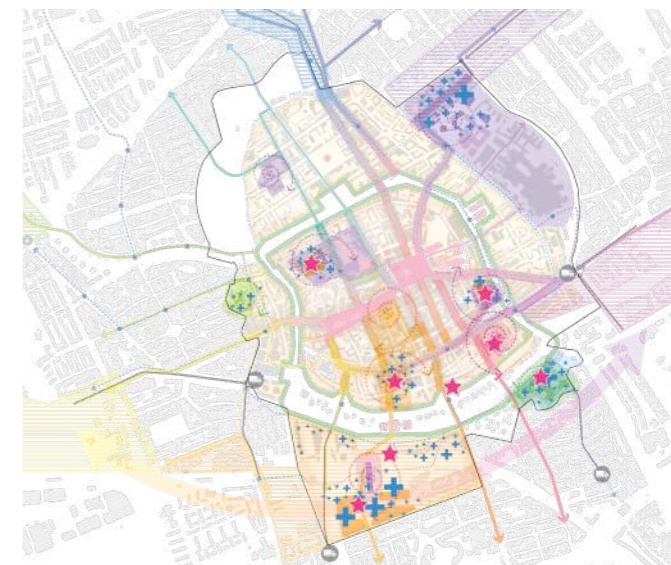
Toevoegen van grotere woningen voor doelgroepen als ouderen en gezinnen bij herontwikkeling

Dilemma's & keuzes

Hoeveel extra regionaal programma kan de binnenstad nog aan?

Synergie & kansen

Ondernemers kunnen zich beter onderscheiden met een helder straatprofiel

Meer ruimte voor verblijven, groen en klimaatadaptatie

No regrets, altijd doen:

Verbetering van toegankelijkheid voor voetgangers en kwetsbare gebruikers maakt de binnenstad inclusiever

Dilemma's & keuzes

Vergroening (groene gevels bijvoorbeeld) kan botsen met erfgoedwaardes

Synergie & kansen

Meer kwalitatieve verblijfsruimte is goed voor de economie omdat mensen vaker en langer in de binnenstad willen zijn

Groningse schaal en identiteit koesteren en versterken

No regrets, altijd doen:

Voorkomen dat binnenterreinen verder verdichten en waar mogelijk 'ontdichten' verbetert de woon- en leefkwaliteit

Dilemma's & keuzes

Behoud versus vernieuwing!

Synergie & kansen

Door op specifieke locaties meer bebouwing toe te staan, creëren we op andere plekken ruimte. Betere verbindingen met de rest van de stad versterken de binnenstad economisch en dragen bij aan het draagvlak van voorzieningen

